

บทที่ 2

เอกสารและงานที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม เปิดประตูสู่ระยอง สำหรับนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดห้วยโป่ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1
มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง “เปิดประตูสู่
ระยอง” ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 2) เพื่อ
เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง “เปิดประตูสู่ระยอง” ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
ที่อ่านหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง “เปิดประตูสู่ระยอง” ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน ผู้วิจัยได้ศึกษา
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมพุทธศักราช 2551
 - 1.1 วิสัยทัศน์ของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
 - 1.2 สาระที่เป็นองค์ความรู้
 - 1.3 คุณภาพของผู้เรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (สาระเพิ่มเติม)
2. หนังสืออ่านเพิ่มเติม
 - 2.1 ความหมายของหนังสืออ่านเพิ่มเติม
 - 2.2 ลักษณะและประเภทของหนังสืออ่านเพิ่มเติม
 - 2.3 การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม
 - 2.4 คุณค่าและประโยชน์ของหนังสืออ่านเพิ่มเติม
3. ข้อมูลเกี่ยวกับจังหวัดระยอง
4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 4.1 ความหมายของการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 4.2 จุดมุ่งหมายของการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 4.3 ประเภทของการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 4.4 คุณลักษณะของข้อสอบที่ดี
 - 4.5 กระบวนการสร้างแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 5.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหนังสืออ่านเพิ่มเติม

หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม พุทธศักราช 2551

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีโครงสร้างหลักสูตรให้สถานศึกษาทุกแห่งสร้างหลักสูตรสถานศึกษาขึ้น เพื่อให้สถานศึกษามีหลักสูตรที่สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่น รวมถึงวัฒนธรรม ประเพณี บุคคลสำคัญ การปกครอง อาชีพ สถานที่ท่องเที่ยวในของแต่ละท้องถิ่นในทุกกลุ่มสาระ หรืออาจจัดเป็นสาระเพิ่มเติมก็ได้ กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นกลุ่มสาระที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวของท้องถิ่นโดยตรง จึงต้องมีการรวบรวมเรื่องราวของท้องถิ่นไว้ในรูปแบบต่าง ๆ แต่ก็ยังคงเนื้อหาความรู้ ทั้งสาระ มาตรฐาน คุณภาพ และตัวชี้วัดในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งคุณภาพและสาระจะกล่าวเฉพาะในส่วนของสาระเพิ่มเติมในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งเกี่ยวข้องกับหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง “เปิดประตูสู่ระยอง”

1. วิสัยทัศน์กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กำหนดได้ดังนี้

- 1.1 เป็นศาสตร์บูรณาการที่มุ่งให้เยาวชนเป็นผู้มีการศึกษา พร้อมทั้งเป็นผู้เป็นผู้นำ เป็นผู้มีส่วนร่วม และเป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ
- 1.2 ผู้เรียนใช้ทักษะในการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง และอภิปรายปัญหาร่วมกัน เพื่อ ผู้ใหญ่และรับฟังเหตุผลของผู้อื่น ที่แตกต่างจากของตนเองได้
- 1.3 ได้บูรณาการความรู้ กระบวนการและปัจจัยต่าง ๆ เพื่อการเรียนรู้ตามเป้าหมายของท้องถิ่นและประเทศชาติ การเรียนการสอนต้องใช้ข้อมูลความรู้ในระดับท้องถิ่น ประเทศชาติ และระดับโลก เชื่อมโยงเข้าด้วยกัน
- 1.4 การเรียนการสอนเป็นบรรยากาศในการส่งเสริม การคิดขั้นสูงในประเด็นหัวข้อที่ลึกซึ้ง ทำทนายผู้เรียน ให้มีส่วนร่วมต่อกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างมีความหมาย ได้รับการประเมินที่เป็นการความรู้มาประยุกต์ใช้ทุกมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

2. สาระที่เป็นองค์ความรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ประกอบด้วย

สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

สาระหลักนี้เป็นความคิดรวบยอดที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม ปรัชญา ประวัติศาสตร์ สังคมวิทยา มานุษยวิทยา ที่มุ่งศึกษามาตรฐานความประพฤติของพลเมือง และการยกระดับภาวะจิต ซึ่งผู้เรียนจะต้องมีความรู้ ประสบการณ์ และทักษะเกี่ยวกับ จริยธรรม คุณธรรม ที่ว่าด้วยหลักความประพฤติของคนดีและอุดมคติตามแนวความเชื่อของศาสนา ที่บุคคลนับถือ

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

การดำเนินชีวิตในสังคมเป็นขอบข่ายสาระหลักที่มีแนวความคิดรวบยอดเกี่ยวข้องกับ สังคมวิทยา มานุษยวิทยา รัฐศาสตร์ และนิติศาสตร์ โดยศึกษาระบบความสัมพันธ์กับมนุษย์ใน ฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคม มีวัฒนธรรม มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นเป็นกลุ่มศึกษาสถาบันทางสังคม การจัดระเบียบทางสังคม มุ่งให้เกิดความเข้าใจต่อระบบการเมืองการปกครอง โดยเฉพาะบทบาท หน้าที่ในฐานะพลเมืองของประเทศ ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ศึกษาการจัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดินของไทย และหลักกฎหมายที่สำคัญ องค์ประกอบ ของกระบวนการยุติธรรมด้วยความคิดรวบยอดเหล่านี้ ทำให้ผู้เรียนสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมี คุณธรรม

สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์

สาระหลักนี้เป็นความคิดรวบยอดที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ สังคมวิทยา และสิ่งแวดล้อมศึกษา ที่มุ่งให้ความเข้าใจว่ามนุษย์มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม เพื่อตอบสนองความต้องการและความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตอยู่อย่างไร ทั้งนี้เพราะมนุษย์ มีความต้องการและจำเป็นต่อการดำรงชีวิตในสังคมท่ามกลางทรัพยากรที่มีจำกัด

สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์

สาระหลักนี้เป็นความคิดรวบยอดที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ ปรัชญา มานุษยวิทยา สังคมศึกษา และโบราณคดี ที่มุ่งให้ความเข้าใจว่าวิวัฒนาการการดำเนินชีวิตของมนุษยชาติ นั้นมีการสั่งสมตามกาลเวลาอย่างต่อเนื่อง และเปลี่ยนแปลงไปตามยุคตามสมัย การศึกษาเรื่องราว ในอดีต ทำให้เกิดการเรียนรู้ว่า มนุษย์ในอดีตเผชิญปัญหาต่าง ๆ ในขณะดำรงชีวิตอยู่อย่างไร มีวิธีการจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ทั้งที่ประสบความสำเร็จและความผิดพลาดอย่างไร เหตุการณ์ และการกระทำในอดีตมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในเวลาต่อมาอย่างไร อันจะเป็นการสร้าง ประสิทธิภาพและทางเลือกในการดำรงชีวิตแก่คนรุ่นหลังต่อไป

สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์

สาระหลักนี้เป็นความคิดรวบยอดที่เกี่ยวข้องกับภูมิศาสตร์ สิ่งแวดล้อมศึกษา ประวัติศาสตร์ มานุษยศึกษา ที่มุ่งให้ความเข้าใจในเรื่องมิติสัมพันธ์ทางภูมิศาสตร์กับ สภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่บนโลก ความสัมพันธ์ต่อกันและกัน และต่อการดำรงชีวิต ของมนุษย์

3. คุณภาพของผู้เรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (สาระเพิ่มเติม)

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังเมื่อผู้เรียนเรียนสาระเพิ่มเติม กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรม

3.1 ได้เรียนรู้เรื่องของจังหวัดระยอง ทั้งในเชิงประวัติศาสตร์ ลักษณะทางกายภาพ สังคม ประเพณีและวัฒนธรรม บุคคลสำคัญ สถานที่ท่องเที่ยว สถานที่สำคัญ รวมทั้งการเมือง การปกครองและสภาพเศรษฐกิจ

3.2 ได้รับการพัฒนาแนวคิดทางสังคมศาสตร์ความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม การดำเนินชีวิต การจัดระเบียบทางสังคมและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมจากอดีตสู่ ปัจจุบัน

สรุปได้ว่า มาตรฐานการเรียนรู้ ที่นำมาจัดทำหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง “เปิดประตูสู่ระยอง” เพื่อให้ประกอบการจัดการเรียนการสอนในสาระเพิ่มเติม ประกอบด้วยสาระที่ 3 สาระที่ 4 และสาระที่ 5 เป็นสำคัญ ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 2 - 3) มาตรฐานการเรียนรู้ สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม มาตรฐาน ส.2.2 เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธา และธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ มาตรฐาน ส.3.1: เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัด ได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำรงชีวิต อย่างมีคุณภาพ มาตรฐาน ส.3.2: เข้าใจระบบและสถาบันทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและความจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก มาตรฐานที่ 4 ประวัติศาสตร์ มาตรฐาน ส.4.1: เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ มาตรฐาน ส.4.2: เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบันในด้านความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญ และสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น มาตรฐาน ส.4.3: เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรัก ความภูมิใจและธำรงความเป็นไทย และมาตรฐานการเรียนรู้สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์ มาตรฐาน ส.5.1 : เข้าใจลักษณะของโลกทางกายภาพ ตระหนักถึงความสัมพันธ์ของสรรพสิ่ง ที่ปรากฏในระหว่างที่ซึ่งมีผลต่อกันในระบบของธรรมชาติ ใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ในการค้นหาข้อมูลสารสนเทศ ซึ่งจะนำไปสู่การใช้และการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ มาตรฐาน ส.5.2: เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อม ทางกายภาพที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์ วัฒนธรรมและมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

หนังสืออ่านเพิ่มเติม

ความหมายของหนังสืออ่านเพิ่มเติม

กระทรวงศึกษาธิการ (2522 อ้างถึงใน จินตนา ไบกาซูยี, 2542, หน้า 6) ได้ให้คำจำกัดความหนังสืออ่านเพิ่มเติมว่า หนังสือที่มีสาระอ้างอิงหลักสูตร สำหรับให้นักเรียนอ่านเพื่อศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง ตามความเหมาะสมของวัยและความสามารถในการอ่านของแต่ละบุคคล หนังสือประเภทนี้เคยเรียกว่า หนังสืออ่านประกอบ

จารุณี ยอดกัญหา (2540, หน้า 25) ได้กล่าวถึงหนังสืออ่านเพิ่มเติมไว้ว่า เป็นหนังสือที่สร้างขึ้นเพื่อเสริมบทเรียน โดยให้นักเรียนใช้อ่านนอกเวลาเรียนซึ่งจะเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนมีความสนใจในการอ่านและเลือกอ่านได้ตามความเหมาะสมตามวัยของนักเรียนเอง

จิตรา ศรีมงคล (2552, หน้า 9) ให้ความหมายของหนังสืออ่านเพิ่มเติมไว้ว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติมเป็นหนังสือที่จะช่วยให้นักเรียนนำมาใช้ประกอบกับการเรียนในเนื้อหาวิชาเรียนได้เป็นอย่างดี หนังสือจะมีความน่าสนใจและอ่านเพลิดเพลิน และยังส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนให้เข้าใจเนื้อหาได้ง่าย เด็กสามารถอ่านได้ตลอดเวลาตามที่ต้องการและเหมาะสมสำหรับครูนำมาใช้ประกอบในการเรียนการสอน

จากความหมายข้างต้นของหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่กล่าวมา สามารถสรุปได้ว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติม หมายถึง หนังสือที่จัดทำขึ้นโดยมีเนื้อหาสาระส่วนหนึ่งอิงของหลักสูตร มุ่งให้ความรู้เพิ่มเติมแก่นักเรียนนอกเหนือจากหนังสือที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้ ซึ่งนักเรียนสามารถเลือกอ่านได้ตามวัย ความสนใจ และครูสามารถใช้ประกอบการเรียนการสอนได้ เนื่องจากหนังสืออ่านเพิ่มเติมเป็นอุปกรณ์การสอนที่สำคัญอย่างหนึ่ง

ลักษณะและประเภทของหนังสืออ่านเพิ่มเติม

กระทรวงศึกษาธิการ (2522 อ้างถึงใน จินตนา ไบกาซูยี, 2542, หน้า 8) ได้กำหนดประเภทของหนังสือที่ใช้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยจำแนกประเภทตามลักษณะของหนังสือดังนี้

1. หนังสือเรียน คือ หนังสือที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้ใช้สำหรับการเรียน มีสารตรงตามที่ระบุไว้ในหลักสูตรอย่างถูกต้อง อาจมีลักษณะเป็นเล่ม เป็นแผ่น หรือเป็นชุดก็ได้ หนังสือเรียนอาจมีชื่อเรียนต่าง ๆ กัน เช่น แบบเรียน แบบสอนอ่าน หนังสืออ่าน หนังสือประกอบการเรียน
2. หนังสือเสริมประสบการณ์ คือ หนังสือที่กระทรวงอนุญาตให้ใช้ในโรงเรียน แต่มิให้เป็นหนังสือเรียน หนังสือประเภทนี้โรงเรียนควรจัดหาไว้บริการครูและนักเรียนในโรงเรียน โดยคำนึงถึงประโยชน์ในแง่ของการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง ความสนุกสนาน ความเพลิดเพลิน ความซาบซึ้งในคุณค่าทางภาษา การเสริมสร้างทักษะและนิสัยรักการอ่าน การเพิ่มพูนความรู้

ความเข้าใจในสิ่งที่เรียนรู้ตามหลักสูตรให้กว้างขวางขึ้น สำหรับหนังสือส่งเสริมประสบการณ์ จำแนกประเภทได้ดังนี้

2.1 หนังสืออ่านนอกเวลา คือ หนังสือที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้ใช้ในการเรียน วิชาใดวิชาหนึ่งตามหลักสูตร นอกจากหนังสือเรียนสำหรับให้นักเรียนอ่านนอกเวลาเรียน โดยถือว่า กิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับหนังสือนี้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร

2.2 หนังสืออ่านเพิ่มเติม คือ หนังสือที่มีสาระอิงหลักสูตร สำหรับให้นักเรียนอ่าน เพื่อศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง ตามความเหมาะสมของวัยและความสามารถในการอ่าน ของแต่ละบุคคล หนังสือประเภทนี้เคยเรียกว่าหนังสืออ่านประกอบ

2.3 หนังสืออุเทศ คือ หนังสือสำหรับใช้ค้นคว้าอ้างอิงเกี่ยวกับการเรียน การเรียบเรียง หนังสือประเภทนี้เป็นเชิงวิชาการ

2.4 หนังสือส่งเสริมการอ่าน คือ หนังสือที่จัดทำขึ้นโดยวัตถุประสงค์เป็นไปในทาง ส่งเสริมให้ผู้อ่านเกิดทักษะในการอ่านและมีนิสัยรักการอ่านให้มากยิ่งขึ้น อาจเป็นหนังสือสารคดี นวนิยาย ฯลฯ ที่มีลักษณะ ไม่ขัดต่อวัฒนธรรม ประเพณี และศีลธรรมอันดีงาม ให้เกิดความรู้มีคิด และมีสาระ

2.5 แบบฝึกหัด คือ สื่อการเรียนสำหรับผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติเพื่อช่วยเสริมให้เกิดทักษะ และความแตกฉานในบทเรียน แบบฝึกหัดที่ใช้ในโรงเรียนได้นั้น กระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้กำหนด

จินตนา ใบกาซูยี (2534, หน้า 24) แบ่งประเภทหนังสือสำหรับเด็กออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. หนังสือเรียน ซึ่งใช้เรียนในโรงเรียน มุ่งให้ความรู้ตามหลักสูตรเป็นหลักใหญ่
2. หนังสืออ่านทั่วไป ที่มีใช้หนังสือเรียน ซึ่งมุ่งหมายให้ความรู้หรือความเพลิดเพลิน อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือให้ทั้งความรู้และความเพลิดเพลินควบคู่กันไป แบ่งออกได้หลายลักษณะ เช่น หนังสือภาพ หนังสือภาพประกอบเรื่อง นิทาน นิยาย สารคดีประเภทต่าง ๆ

3. นิตยสาร วารสาร และการ์ตูน ซึ่งเป็นหนังสือที่มุ่งหมายให้ผู้อ่านได้รับความเพลิดเพลินและสาระความรู้ควบคู่กันไป โดยมีเนื้อหาเป็นเรื่องสั้น ๆ อาจจบในตัวเอง ในฉบับเดียวกัน หรือต่อเนื่องเป็นตอน ๆ ในแต่ละฉบับก็ได้

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติม มีลักษณะทั่ว ๆ ไปเหมือนกับแบบเรียนที่ กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้ หากมีลักษณะพิเศษบางประการที่แปลกออกไป เช่น ภาพประกอบ ขนาดรูปเล่ม ขนาดตัวอักษร รวมทั้งวัตถุประสงค์หลักของหนังสืออ่านเพิ่มเติมคือ เป็นไปในทาง ส่งเสริมให้ผู้อ่านเกิดทักษะในการอ่านและมีนิสัยรักการอ่านให้มากยิ่งขึ้น

จุดมุ่งหมายในการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม

หนังสืออ่านเพิ่มเติมเป็นสื่อการเรียนการสอนอย่างหนึ่ง ที่กรมวิชาการส่งเสริมให้หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน จัดทำเพิ่มเติม โดยมีเนื้อหาสอดคล้องกับหลักสูตรและท้องถิ่นของตน เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้กว้างขวางออกไป และมีโอกาสได้อ่านหนังสือที่มีสาระ นอกเหนือจากการอ่านหนังสือแบบเรียนที่หลักสูตรกำหนดไว้

ณรงค์ ทองปาน (2526 อ้างถึงใน วิลาสินี พ้องพงษ์ศรี, 2552, หน้า 27) ได้กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมสามารถสรุปได้ ดังนี้

1. เพื่อให้ความรู้ข่าวสารใหม่ๆ และข้อเท็จจริงที่ถูกต้องนอกเหนือจากแบบเรียนในรูปแบบที่เหมาะสมกับความต้องการของเด็ก
2. เพื่อช่วยให้นักเรียนมีหนังสือที่มีเนื้อหาสาระเหมาะสมกับวัยและช่วยไม่ให้เด็กหันไปสนใจในเรื่องที่เกินวัยของตน ซึ่งเป็นทางที่นำไปสู่การประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ดี
3. เพื่อส่งเสริมให้เด็กรู้จักอ่านหนังสือ และช่วยเสริมสร้างนิสัยรักการอ่าน การค้นคว้าอันเป็นแนวทางนำไปสู่ความรู้และประสบการณ์อย่างกว้างขวาง ซึ่งจะเป็นคุณสมบัติที่ดีต่อไปในอนาคต
4. เพื่อช่วยพัฒนาการเรียนรู้ทางภาษาของเด็กให้เจริญตามวัย และพัฒนาการอ่านให้ดียิ่งขึ้น
5. เพื่อช่วยปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยม ทักษะคิดและแบบอย่างที่ดีงามของสังคมให้บังเกิดแก่เด็ก
6. ช่วยเสริมสร้างจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ตามวัยของเด็ก
7. เพื่อให้เด็กได้รับความบันเทิง สนุกสนานเพลิดเพลิน ได้รับความบันเทิงใจและมีความสุข
8. เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และช่วยให้เด็กรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

จะเห็นได้ว่าจุดมุ่งหมายหลักในการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม คือเพื่อเสริมสร้างนิสัยรักการอ่าน ส่งเสริมจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ ให้เด็กได้รับความรู้ ความสนุกสนาน นอกเหนือจากการอ่านหรือแบบเรียนในห้องเรียนมากยิ่งขึ้น

คุณค่าและประโยชน์ของหนังสืออ่านเพิ่มเติม

จินตนา ใบกาชูยี (2542, หน้า 8) ได้กล่าวถึงคุณค่าและประโยชน์ซึ่งเขียนไว้ในจุดประสงค์ของการเขียนหนังสือสำหรับเด็ก สรุปได้ดังนี้

1. ช่วยให้เด็กได้รับรู้
2. ช่วยสร้างจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็ก
3. ช่วยพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กให้เจริญงอกงาม
4. ช่วยปลูกฝังคุณธรรม เจตคติและแบบอย่างอันพึงประสงค์ให้เกิดขึ้นกับเด็ก
5. ช่วยให้เด็กรู้จักเลือกหนังสืออ่าน อ่านหนังสือเป็น อ่านหนังสือเก่งและมีนิสัย

รักการอ่าน

6. ช่วยทดแทนความรู้สึกละเลยของเด็กที่ขาดหายไป
7. ช่วยให้เด็กอ่านหนังสือที่มีเนื้อหาสาระที่เหมาะสมกับวัยเป็นการป้องกันไม่ให้เด็กไปอ่านหนังสือที่ไร้สาระ และมีเนื้อหาอ่อนแอ

นางเยาว์ สุทธิสงค์ (2545, หน้า 9 - 10) ได้กล่าวถึงคุณค่าของหนังสืออ่านเพิ่มเติมไว้ว่า ช่วยให้นักเรียนเกิดความคิดรวบยอดและพัฒนาความคิดรวบยอดที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตช่วยให้เกิดนิสัยรักการอ่านหนังสือที่มีประโยชน์ รู้จักแสวงหาความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ ปลูกฝังให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ช่วยให้นักเรียนมีอิสระในการเลือกหนังสืออ่านตามความเหมาะสมของตนเอง ช่วยให้นักเรียนให้เกิดความรู้ที่กว้างขวางและลึกซึ้งยิ่งขึ้นและยังช่วยให้รู้จักหาความเพลิดเพลิน ยามว่างด้วยการอ่านหนังสือ เป็นการใช้เวลาว่างให้มีค่ายิ่ง เป็นการเพิ่มพูนความรู้ด้วยตนเองและได้รับประสบการณ์ทางอ้อมจากการอ่านหนังสืออีกด้วย

สุกัญญา ขาวผ่อง (2551, หน้า 8) ได้กล่าวถึงคุณค่าและประโยชน์ของหนังสืออ่านเพิ่มเติมไว้ว่า ช่วยให้ผู้อ่านได้รับความบันเทิง เพลิดเพลิน มีจินตนาการเกิดทักษะในการอ่าน ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และเสริมสร้างนิสัยรักการอ่านให้กับนักเรียน

สุธีรา ทับเกตุ (2551, หน้า 10) ได้กล่าวถึงความสำคัญประโยชน์ของหนังสืออ่านเพิ่มเติมว่าจะช่วยให้เด็กเข้าใจสิ่งที่เขาต้องการทราบนอกเหนือจากหนังสือเรียนมากยิ่งขึ้นสนองความต้องการในการอ่านอย่างอิสระ ช่วยฝึกทักษะในการอ่านของเด็ก หนังสืออ่านเพิ่มเติมจึงมีความสำคัญสำหรับเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หนังสืออ่านเพิ่มเติมที่มีทั้งเนื้อหา ภาพประกอบและสำนวนการใช้ภาษา จะช่วยเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ของเด็กในวิชาต่าง ๆ ได้ดียิ่งขึ้น

จากข้อความข้างต้นที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า คุณค่าและประโยชน์ของหนังสืออ่านเพิ่มเติม จะช่วยให้ผู้อ่านได้รับความรู้ ความเพลิดเพลิน เกิดจินตนาการ เกิดความคิดสร้างสรรค์ เกิดทักษะในการอ่านและเป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

ข้อมูลเกี่ยวกับจังหวัดระยอง

ข้อมูลทั่วไปจังหวัดระยอง ระยองเป็นจังหวัดชายฝั่งทะเลทางภาคตะวันออกตอนล่างของประเทศไทย เป็นเมืองชายฝั่งทะเลยาวประมาณ 100 กิโลเมตร และมีลักษณะพื้นที่เป็นลอนลูกคลื่น สูง ๆ ต่ำ ๆ หรือเนินเขาเกือบตลอดชายฝั่งทะเล ภูเขาสูงที่สุดคือ เขาชะเมา ซึ่งสูงจากระดับน้ำทะเล 1,035 เมตร มีแม่น้ำสำคัญไหลผ่านจังหวัด 2 สาย คือ แม่น้ำระยองที่ชาวบ้านทั่วไปเรียกว่าคลองใหญ่ และแม่น้ำประแส ซึ่งต้นน้ำของแม่น้ำมาจากเทือกเขาทางด้านตะวันออกเฉียงเหนือของจังหวัด

ในจังหวัดระยองประกอบด้วยพื้นที่ 8 อำเภอ คือ อำเภอเมืองระยอง อำเภอบ้านฉาง อำเภอแกลง อำเภอวังจันทร์ อำเภอบ้านค่าย อำเภอปลวกแดง อำเภอเขาชะเมา อำเภอนิคมพัฒนา

คำขวัญประจำจังหวัด

ผลไม้รสล้ำ อุตสาหกรรมก้าวหน้า น้ำปลารสเด็ด เกาะเสม็ดสวยหรู สุนทรภู่กวีเอก

ที่ตั้งและอาณาเขต

จังหวัดระยองตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของประเทศไทย มีเขตแดนทางทิศเหนือและตะวันตกติดจังหวัดชลบุรี ทิศใต้ติดจังหวัดจันทบุรีและชายฝั่งอ่าวไทย ทิศตะวันออกติดจังหวัดจันทบุรี

สัญลักษณ์ของจังหวัด

เกาะในภาพ คือ เกาะเสม็ด ซึ่งอยู่นอกฝั่งของตำบลเพ อำเภอเมืองระยอง เป็นเกาะที่มีมะพร้าวมากและหาดทรายขาวสะอาดเหมือนน้ำตาลทราย

พลับพลาในภาพ คือ พลับพลาที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ให้สร้างไว้เป็นที่ประทับระหว่างเสด็จประพาสเกาะนี้ บนเกาะเสม็ดมีกระโจมไฟ สำหรับเป็นที่หมายของการเดินเรือชายฝั่งเกาะนี้ จึงเป็นสัญลักษณ์สำคัญส่วนหนึ่งของจังหวัด จังหวัดระยองใช้อักษรย่อว่า "รย "

ต้นไม้ประจำจังหวัดระยอง คือ ต้นประดู่

ดอกไม้ประจำจังหวัดระยอง คือ ดอกประดู่

ต้นไม้พระราชทานประจำจังหวัดระยอง คือ ต้นสารภี

การประกอบอาชีพ

ประชาชนในจังหวัดระยองมีทั้งอาชีพประมง เกษตรกรรม สวนผลไม้ไม่ว่าจะเป็น มังคุดทุเรียน เงาะ รวมทั้งอาหารทะเลสด อาหารแปรรูป กะปิ น้ำปลา อุตสาหกรรมและการท่องเที่ยว

จังหวัดระยองเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงไปเป็นจังหวัดอุตสาหกรรม นับตั้งแต่การค้นพบก๊าซธรรมชาติในอ่าวไทย เมื่อปี พ.ศ. 2520 เป็นการเริ่มต้นยุค “โชติช่วงชัชวาลย์” และเป็นที่มาของ “โครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก” (Eastern Seaboard Development Program) ในปี 2524

ในช่วงระยะเวลากว่า 20 ปีที่ผ่านมาได้ทำให้โครงสร้างทางเศรษฐกิจของจังหวัดระยอง เปลี่ยนเป็นอุตสาหกรรมนำการท่องเที่ยวและการเกษตร

ภูมิประเทศและภูมิอากาศ

ภูมิประเทศจังหวัดระยอง สภาพทางภูมิอากาศของจังหวัดระยองเป็นแบบมรสุมเขตร้อน มีลมทะเลพัดผ่านตลอดทั้งปี อากาศอบอุ่นไม่ร้อนจัด อุณหภูมิสม่ำเสมอตลอดปี บริเวณชายฝั่งทะเลเย็นสบาย แบ่งได้เป็น 3 ฤดู คือ

1. ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนเมษายน ภายใต้นี้จะมีกระแส ลมร้อนจากทะเลจีนใต้พัดเข้ามา ส่งผลให้อุณหภูมิสูงขึ้น โดยจะร้อนมากในเดือนเมษายน
2. ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคม เป็นช่วงที่ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้และพายุดีเปรสชันทำให้ฝนตกทั่วไป ฝนตกชุกช่วงเดือนกันยายนซึ่งเป็นช่วงที่มีปริมาณน้ำฝนมาก
3. ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายนถึงเดือนมกราคม โดยได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งพัดเอาความหนาวเย็นแผ่ลงมาปกคลุม แต่อากาศจะไม่เย็นมากนักเนื่องจากได้รับอิทธิพลจากลมทะเลที่ช่วยเพิ่มอุณหภูมิบนพื้นดินให้สูงขึ้น

การเมืองการปกครอง

จังหวัดระยองแบ่งการปกครองออกเป็น 8 อำเภอ 58 ตำบล 388 หมู่บ้านอำเภอเมืองระยอง อำเภอบ้านฉาง อำเภอแกลง อำเภอวังจันทร์ อำเภอบ้านค่าย อำเภอปลวกแดง อำเภอเขาชะเมา อำเภอนิคมพัฒนา

การคมนาคม

ระยองเป็นเมืองชายฝั่งทะเลเล็ก ๆ ที่อยู่ห่างจากกรุงเทพฯ เพียง 179 กิโลเมตร สามารถเดินทางได้สะดวก มีเส้นทางหลวงหมายเลข 3 คือ ถนนสุขุมวิทและทางหลวงหมายเลข 344 (บ้านบึง-แกลง) และหมายเลข 36 (บางละมุง-ระยอง) ตัดเส้นทางใหม่เข้าสู่ตัวเมืองระยอง โดยเฉพาะทางหลวงหมายเลข 7 หรือมอเตอร์เวย์ จะประหยัดเวลาและระยะทางได้มาก

ประวัติศาสตร์และความเป็นมาของจังหวัดระยอง

จากหลักฐานทางโบราณคดีที่ค้นพบในแถบบริเวณที่เป็นจังหวัดระยองในปัจจุบันบ่งชี้ว่าเป็นที่อยู่อาศัยของมนุษย์มานานหลายพันปีอย่างน้อยก็ตั้งแต่ยุคหินใหม่ ในช่วง 2,000 - 4,000 ปี ยุคสมัยซึ่งยังไม่มีชื่อชนชาติและนามภาษา

นักโบราณคดีบรรยายถึงสภาพของมนุษย์ยุคหินใหม่ว่า “จากการศึกษาพบว่าในช่วงเวลานี้คนเริ่มมีจำนวนมากขึ้น ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องขยายพื้นที่เพื่อการอยู่อาศัยจากการสำรวจพบว่า เริ่มมีการอพยพจากภูเขาลงสู่พื้นราบเริ่มมีการเพาะปลูกและรู้จักการทำภาชนะดินเผา เพื่อการเก็บสะสมอาหารได้เป็นอย่างดี มีประเพณีการฝังศพอย่างแพร่หลาย สิ่งของที่ฝังรวมไปกับศพแสดงให้เห็นถึงความเชื่อในเรื่องชีวิตหลังความตาย สภาพสังคมยังเป็นสังคมในระดับหมู่บ้าน” แต่น่าเสียดายที่การศึกษาค้นคว้าเรื่องชุมชนโบราณกาลมีข้อจำกัดทำให้ไม่อาจทราบถึงวิวัฒนาการของกลุ่มชนในยุคก่อนประวัติศาสตร์เหล่านั้นอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งกลายมาเป็นจังหวัดระยองในปัจจุบัน

เนื่องจากการค้นพบซากศิลาแลงและซากสัตว์รูปต่าง ๆ ณ บริเวณบ้านดอน อำเภอมืองระยอง และบ้านคลองยายล้ำ ตำบลบ้านค่าย อำเภอบ้านค่าย จึงสันนิษฐานกันว่าความเป็นเมืองระยองน่าจะเกิดขึ้นตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 16 (พ.ศ. 1601 - 1700) อันเป็นยุคสมัยที่มีการใช้อักษรที่นักโบราณคดีเรียกกันว่า “อักษรขอม” กันอย่างกว้างขวางในภูมิภาคนี้

คำว่า ระยอง ไม่มีคำอธิบายอยู่ในพจนานุกรม ไม่มีคำแปลอยู่ในภาษาไทย สันนิษฐานว่าเป็นภาษาของชอง คือ คำว่า ร่ายอิง ในภาษาชองแปลว่า เขตแดน หมายถึง ดินแดนหรือเขตแดนที่พวกชองตั้งรกรากอยู่ ต่อมาได้เพี้ยนมาเป็นระยอง ดังที่เป็นอยู่ปัจจุบัน

นอกจากนี้คำว่า ร่ายอิง ในภาษาชองยังแปลว่าไม้ประคู้ หรือต้นประคู้ เนื่องจากบริเวณที่ตั้งเมืองระยอง แต่เดิมเต็มไปด้วยต้นประคู้ มีวัดเก่าแก่คู่กับเมืองระยองมีชื่อว่า วัดป่าประคู้

การสร้างเมือง จากสภาพแวดล้อมและหลักฐานทางประวัติศาสตร์โบราณคดี ทำให้เชื่อได้ว่าเมืองระยอง น่าจะตั้งขึ้นมาแล้วในพุทธศตวรรษที่ 16 อันเป็นสมัยที่ขอมกำลังเรืองอำนาจในดินแดนสุวรรณภูมิ ที่นักโบราณคดีเรียกว่า “สมัยลพบุรี” (พุทธศตวรรษที่ 16 - 19) ครั้งนั้นขอมมีเมืองนครธมเป็นราชธานี ได้แผ่อำนาจเข้ามาครอบครองถึงอาณาจักรทวารวดี ซึ่งเป็นดินแดนส่วนใหญ่ในภาคกลางของไทยในปัจจุบันแทนที่พวกมอญ โดยขอมได้ตั้งอุปราชเข้ามาปกครองดูแลดินแดนแถบนี้อยู่ที่เมืองลพบุรี

ส่วนดินแดนภาคอื่น ๆ ได้แก่ ภาคตะวันออกและภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทยในปัจจุบัน ขอมได้เข้ามาปกครองโดยตรง เช่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ขอมได้สร้างเมืองนครพนมเป็นเมืองหน้าด่านแรก มีเมืองพิมายเป็นเมืองอุปราช ทางภาคตะวันออกเฉียงใต้ขอมได้สร้างเมือง

จันทบูร (จันทบุรี) เป็นเมืองหน้าด่าน ด้วยเหตุนี้จึงปรากฏโบราณสถานและโบราณวัตถุ ที่สร้างขึ้นในสมัยลพบุรีกระจายอยู่ทั่วไปในพื้นที่บริเวณนี้กว่า 10 จังหวัด ในอาณาจักรไทยปัจจุบัน

เมืองระยองซึ่งตั้งอยู่ใกล้ชิดมีเขตแดนติดต่อกับจันทบูร จึงเชื่อว่าระยองจะต้องเป็นเมืองหนึ่ง ซึ่งขอมได้สร้างขึ้นแต่ครั้งนั้น คูเมืองแนวคันดินที่น่าจะเป็นเชิงเทิน หรือกำแพงเมืองที่ปรากฏอยู่ซากศิลาแลง ซากโบราณวัตถุที่เป็นหินสลักรูปต่าง ๆ ที่พบที่ บ้านคอน อำเภอเมืองระยอง และที่บ้านคลองยายล้ำ ตำบลบ้านค่าย พอเป็นหลักฐานถึงความเป็นเมืองเก่าสมัยลพบุรีของเมืองระยอง

หลักฐานทางประวัติศาสตร์ ระยองเริ่มมีชื่อปรากฏ ในรัชสมัยพระบรมไตรโลกนาถ ระบุเมืองระยองเป็นหัวเมืองชั้นตรี มีเจ้าเมืองตำแหน่งออกพระราชภักดีสงคราม ส่วนการปรากฏชื่อเมืองระยองในพงศาวดาร เริ่มในรัชสมัยสมเด็จพระมหาธรรม

การตั้งเมือง ที่ตั้งของเมืองระยองในปัจจุบัน อยู่ในเขตตำบล ท่าประดู่ อำเภอเมืองระยอง ส่วนเมืองเก่ามีหลักฐานร่องรอยอยู่สองแห่ง คือ ในเขตตำบลบ้านเก่า อำเภอบ้านค่าย และบ้านใน ซึ่งติดต่อกับบริเวณบ้านคอน ตำบลหนองบัว (ปัจจุบันเป็นตำบลเชิงเนิน) อำเภอเมืองระยอง ที่ตำบลบ้านเก่า อำเภอบ้านค่าย ซึ่งอยู่ห่างจากตำบลเชิงเนิน อำเภอเมืองระยอง ประมาณ 3 กิโลเมตร คูจะมีน้ำหนักและเป็นที่แพร่หลายมากกว่า

ชนพื้นเมือง

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จประพาสจันทบุรี เมื่อ พ.ศ. 2419 ทรงบรรยายสภาพของช่องไผ่ดังนี้ “มีคนชาติหนึ่ง เรียกว่า ชอง อยู่ในแถบป่าสีเข้ เป็นกองส่วยเร็ว ส่วยกระวาน ขึ้นเมืองจันทบุรีกับไทยกับญวนบ้าง ไปเที่ยวเก็บตามเขาเลนินที่ต่อแดนป่าอื่น ๆ อีกก็มีคือ ป่าน้ำเขียว ป่าตะเคียนทอง และป่าไพรชาย”

กลุ่มชาติของ ได้ชื่อว่า เป็นชนพื้นเมืองที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ในพื้นที่บริเวณจันทบุรี ระยอง และตราดมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ นายแพทย์ แคน บีช บรัคเลย์ ได้เขียนเรื่องของไว้ในหนังสือ อักษราธิธานศัพท์ว่า “ชอง เป็นคนพวกหนึ่ง เป็นชาวคง คล้ายข่า มีอยู่ที่เมืองจันทบุรี นักมนุษยวิทยาจัดชาวชองอยู่ในกลุ่มมอญ-เขมร ในปัจจุบันมีชาวชองอาศัยอยู่ในแถบ จังหวัดจันทบุรี ระยอง ตราด และบางส่วนของดินแดนเขมร เช่น พระตะบอง โปธิ่น เสาธง หลักฐานที่ปรากฏว่าชาวชองเข้ามาอยู่ในเขตอำเภอแกลง พบได้ในนิราศเมืองแกลงของท่านสุนทรภู่ ซึ่งแต่งไว้เป็นนิราศเรื่องแรก เมื่อ พ.ศ. 2350 โดยความตอหนึ่งกล่าวถึงชาวชองว่า

ครั้นแล้งลาฝ่าเท้าบิตุรงค์

ดูหนุ่มสาวชาวบ้านสำราญจิต

วงศ์วานว่านเครือเป็นเชื้อชอง

ไปบ้านพลงค้อตั้งริมฝั่งคลอง

ไม่น่าคิดเข้าในกลอนอักษรสนองล้วน

ไม่เหมือนน้องนิกน่าน้ำตากระเด็น

จากข้อความที่ปรากฏนี้ทำให้นักวิชาการหลายคนเชื่อว่า บิดาของท่านสุนทรภู่และเครือญาติอาจเป็นชาวชองด้วย เพราะอยู่บ้านพลงค้อ ปัจจุบันคือ บ้านเนินซ้อ อำเภอกเลาง จังหวัดระยอง ผู้เขียนได้สอบถามชาวบ้านซึ่งเป็นหญิงชราสุดของหมู่บ้านอายุเกือบ 100 ปี ทราบว่าลูกหลานชาวบ้านเนินซ้อหลายคนมีเชื้อสายชองจริงแต่เสียชีวิตไปหมดแล้วที่เหลืออยู่ก็กลายเป็นคนไทย แต่ยังพบได้ในรูปวัฒนธรรมความเป็นอยู่ การสร้างบ้านเรือน

เหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์

การก่อกำเนิดของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ในปลายสมัยอยุธยา เมื่อกรุงศรีอยุธยาใกล้จะเสียแก่พม่า พระยาวชิรปราการหรือพระยาตาก ได้ถูกเกณฑ์มารักษากรุง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2306 – 2310 เมื่อพิจารณาเห็นว่ากรุงศรีอยุธยาจะต้องเสียแก่พม่า เนื่องจากความอ่อนแอของฝ่ายไทย จึงได้หาทางออกเมื่อประมาณเดือนปี พ.ศ. 2309 โดยได้รวบรวมกำลังประมาณ 500 คน ออกไปตั้งหลัก ณ วัดพิชัย อยู่ทางด้านใต้ของสถานีรถไฟในปัจจุบัน แล้วยกกำลังมุ่งไปทางทิศตะวันออก ได้ปะทะกับพม่าแต่ตีฝ่าวงล้อมออกไปได้ จากนั้นก็มุ่งไปบ้านโพสามขาว (โพสาวหาร หรือโพสังหาร) และบ้านพรานนก ได้สู้รบกับพม่าไปตลอดทาง จากบ้านพรานนกไปบ้านกงหนองไม้ซุง ตามทางเมืองนครนายก ไปบ้านนาเรียง ถึงเมืองปรังจีนบุรีข้ามด่านกบ และ บ้านหัวทองหลวง พานทอง บางปลาสร้อย ถึงบ้านนาเกลือออกไปพักยา มาจอมเทียน ไก่เตี้ย สัตหีบ หินโค้ง แวะหยุดพักไพร่พล ที่บ้านน้ำเก่า ปัจจุบันเข้าใจว่าเป็นบ้านเก่า ตำบลตาขัน อำเภอบ้านค่าย

ขณะนั้นผู้รั้งเมืองระยองคือพระยาระยอง (บุญเมืองหรือบุญเรือน) ได้ทราบข่าวจึงพาคณะกรรมการเมืองออกไปเชิญให้พระยาตากพาไพร่พลเข้ามาพักในเมือง พร้อมทั้งมอบธัญญาหารให้เกวียนหนึ่ง ให้พระยาตากเข้าพักที่ท่าประตูและพักแรมอยู่ที่วัดลุ่ม (วัดลุ่มมหาชัยชุมพล) สองคืนแล้วจึงได้ตั้งค่าย ขุดคู ปักขวกล้อมบริเวณที่พักไว้โดยมิได้ประมาทในระหว่างเวลานั้น กรุงศรีอยุธยายังไม่เสียแก่พม่า พวกกรรมการเมืองคิดระแวงว่า พระยาตากหลบหนีการสู้รบมาจึงนำเรื่องเข้าปรึกษาหารือกับพระยาระยอง แต่พระยาระยองไม่เห็นด้วย ดังนั้นขุนรามหมื่นซ่ง นายทองอยู่นกเล็ก ขุนจำเมือง (ด้วง) หลวงแสนพลหาญ กรรมการเมืองระยองได้นำกำลังประมาณ 1,500 คน ยกกำลังมาโจมตีพระยาตาก โดยเข้าโจมตีค่ายทางด้านเหนือ ด้านวัดเนิน (ปัจจุบันรวมกับวัดลุ่ม) มีขุนจำเมืองเป็นหัวหน้า แต่ถูกกำลังของพระยาตากต่อต้านถอยกลับไป กำลังของพวกกรรมการเมืองที่เหลืออยู่ก็พากันถอยไป พระยาตากจึงระดมกำลังเข้าตียึดเมืองระยองไว้ได้ในคืนวันนั้น บรรดาทหารได้เห็นความสามารถของพระยาตาก จึงพากันยกย่องเรียกว่า เจ้าตาก และโดยที่ชื่อเดิมของท่านชื่อว่า สิน จึงพากันเรียกว่า เจ้าตากสิน

เมื่อพระยาตาก ยึดเมืองระยองได้แล้ว ก็ให้พักไพร่พลอยู่ในเมืองประมาณ 7-8 วัน เพื่อบำรุงขวัญทหารและจัดการบ้านเมืองให้เรียบร้อย แล้วจึงนำกำลังเดินทางไปเมืองจันทบุรี เพื่อใช้เป็นที่ตั้งมั่นในการกอบกู้อิสรภาพจากพม่าต่อไป

การเสด็จประพาสเกาะเสม็ด ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อปี พ.ศ. 2419 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จพระราชดำเนินเกาะเสม็ด ได้ทอดพระเนตรการทำเชื้อเคย (กะปิ) หลายแห่ง กะปิที่เกาะเสม็ดในครั้งนั้นราคาเพียงถึงละหนึ่งบาท ผลจากการเสด็จประพาสครั้งนี้ จังหวัดระยองได้ใช้ตราสัญลักษณ์ของจังหวัดเป็นรูปเกาะเสม็ด บนเกาะมีพลับพลา ซึ่งหมายถึงพลับพลาซึ่งเคยเป็นที่ประทับของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณา โปรดเกล้า ฯ สร้างวัดในระยอง เมื่อปี พ.ศ. 2427 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จชายฝั่งทะเลตะวันออก แลตามเมืองแกลง เสด็จมาใกล้เจดีย์สถานทรงมีพระราชดำริว่าที่ตำบลปากน้ำแหลมสนนี้สมควรเป็นที่สร้างพระอารามได้ จึงได้โปรดเกล้า ฯ ให้พระแกลงเกล็ดเกล้า (มั่ง) ผู้ว่าราชการเมืองแกลง สร้างพระอารามขึ้นในบริเวณพระเจดีย์ซึ่งมีอยู่เดิมพระราชทานนามวัดว่าวัดสมมติเทพฐาปนาราม พร้อมกับพระราชทานที่ดินสร้างวัด จำนวน 10 ไร่ 2 งาน

สถานที่ตั้งคู่มือเมือง

1. เจดีย์วัดแก่ง

ตั้งอยู่ภายในบริเวณโรงพยาบาลระยอง กรมศิลปากรขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถาน เมื่อ พ.ศ. 2538 เดิมเป็นเจดีย์ในวัดจันทอุดม หรือวัดแก่ง ภายหลังวัดจันทอุดมร้างจึงได้ใช้ที่ดินวัดร้างสร้างโรงพยาบาล เจดีย์วัดซึ่งไม่ถูกรื้อถอนจึงอยู่ในเขตโรงพยาบาลกล่าวกันว่าผู้สร้างเจดีย์วัดแก่ง คือ พระยาศรีสมุทร โภคชัยโชคชิตสงคราม (เกตุ ขมจินดา) เจ้าเมืองระยอง ยุคต้นรัชกาลที่ 5 สร้างเพื่อเป็นพุทธบูชาเมื่อประมาณ พ.ศ. 2416 แต่จากการที่นักวิชาการ โบราณคดีระบุว่าเป็นศิลปะอยุธยาตอนกลาง พระยาศรีสมุทร โภคชัยโชคชิตสงคราม จึงน่าจะเป็นผู้บูรณะปฏิสังขรณ์มากกว่า

2. ศาลหลักเมือง

ศาลแห่งนี้สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2438 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีลักษณะอาคารเป็นศาลเจ้าจีน ต่อมาในปี พ.ศ. 2486 ศาลหลักเมืองได้หักพังลงมา ชาวบ้านจึงร่วมกันบูรณะปฏิสังขรณ์ให้มีความมั่นคงแข็งแรงขึ้น และสร้างมณฑปทรงจตุรมุขครอบไว้ เพื่อให้ศาลหลักเมืองได้ประดิษฐานอยู่ในอาคารที่เหมาะสม และเมื่อวันเสาร์ที่ 2 พฤศจิกายน พ.ศ. 2534 สมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายกได้เสด็จมาทรงพระสุหร่ายและทรงเจิมแผ่นยันต์ใหม่ พร้อมกับได้อัญเชิญยอดเสาเข้าสวมไว้ มีการจัดพิธีสมโภชเมื่อวันที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2536

3. เจดีย์กลางน้ำ

ตั้งอยู่ในแถบป่าชายเลนตอนปลายแม่น้ำระยอง ในเขตท้องที่ตำบลปากน้ำ ขนาดเจดีย์กว้าง 4 เมตร สูง 10 เมตร เป็นเจดีย์ทรงระฆังฐานกลมมีกำแพงรอบฐานเจดีย์สองชั้น เดิมอยู่บนเกาะเล็กๆกลางน้ำ มีการสร้างสะพานไม้เชื่อมพระเจดีย์กับฝั่ง สภาพที่ตั้งซึ่งเคยเป็นเกาะจึงสูญเสียไป ปัจจุบันเทศบาลนครระยองได้สร้างสะพานคอนกรีตแทนสะพานไม้เดิมแล้ว เจดีย์กลางน้ำเป็นสถานที่ประกอบประเพณีท้องถิ่นของชาวระยองมาแต่โบราณ คือ ประเพณีทอดกฐินและห่มผ้าแดงองค์พระเจดีย์ในกลางเดือน 12 ของทุกปี ผู้สร้างเจดีย์ คือ เจ้าเมืองระยองในสมัยรัชกาลที่ 4 สันนิษฐานว่า สร้างในช่วง พ.ศ. 2403 – พ.ศ. 2404 ตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 ซึ่งมีพระบรมราชโองการให้เจ้าเมืองระยองสร้างเจดีย์ที่เขาแหลมหญ้าเมื่อปลายปี 2403 แต่คงมีปัญหาอุปสรรคในการก่อสร้างจึงย้ายสถานที่จากเขาแหลมหญ้ามาสร้างที่เกาะกลางน้ำ ปลายแม่น้ำระยองแทน

ในยุคสมัยที่การคมนาคมยังใช้เส้นทางเรือเป็นหลัก พระเจดีย์กลางน้ำเป็นเสมือนสัญลักษณ์ที่คอยบอกให้ชาวเรือทราบได้ว่าเดินทางมาถึงระยองแล้ว

4. พระพุทธอังคีรส พระประจำจังหวัดระยอง

พระพุทธอังคีรส ประดิษฐานอยู่ที่หอพระพุทธอังคีรส สวนศรีเมือง เป็นพระพุทธรูปประจำเมืองระยอง สร้างในสมัยนายดำรง สุนทรสารทูล เป็นผู้ว่าราชการจังหวัดระยอง โดยจำลองมาจาก พระพุทธสิหิงค์ ซึ่งประดิษฐาน ณ พระที่นั่งพุทไธสวรรย์ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติกรุงเทพมหานคร โดยจัดสร้างขึ้น 2 องค์ องค์ที่หนึ่งสร้างด้วยเนื้อเงินบริสุทธิ์ ขนาดหน้าตักกว้าง 63 เซนติเมตร สูง 80 เซนติเมตรหนัก 63 กิโลกรัม ฐานพระสร้างด้วยทองแดงหนัก 71.5 กิโลกรัม และอีกองค์สร้างด้วยทองสัมฤทธิ์ ขนาดหน้าตักกว้าง 48 เซนติเมตร สูง 60 เซนติเมตร องค์พระหนัก 39 กิโลกรัม ฐานเป็นทองสัมฤทธิ์หนัก 43 กิโลกรัม เป็นองค์จำลองที่อัญเชิญให้ประชาชนปิดทองสงกรานในวันสงกรานต์และงานปีใหม่

5. วัดลุ่ม (มหาชัยชุมพล)

ตั้งอยู่ที่ถนนตากสินมหาราชในเขตเทศบาลนครระยอง เป็นวัดที่สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชใช้เป็นที่ตั้งค่าย ปัจจุบันมีศาลสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช พระมหากษัตริย์ผู้ทรงกอบกู้เอกราชจากการเป็นเมืองขึ้นพม่า ตั้งอยู่ภายในบริเวณวัด ในศาลมีพระบรมรูปของสมเด็จพระเจ้าตากสิน ซึ่งเป็นที่นับถือสักการะของปวงชนโดยมีงานสมโภชศาลเป็นประจำทุกปีในช่วงเทศกาลตรุษจีน ที่หน้าศาลมี ต้นสะดือขนาดใหญ่ยืนต้นอยู่หนึ่งต้น อายุประมาณ 300 ปี กล่าวกันว่า สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงนำช่างมาผูกไว้ที่ได้ต้นสะดือ

นอกจากนี้ วัดลุ่มยังมีอุโบสถหลังเก่าอยู่ทางทิศตะวันตกของอุโบสถหลังใหม่ เป็นหลักฐานทางโบราณคดีด้วย ลักษณะอาคารรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้าไม่มีใบเสมาล้อมรอบ คงร่องนอนไปปักที่อุโบสถหลังใหม่ บริเวณซุ้มประตูและหน้าต่างมีการปั้นปูนประดับด้วยเขียนลายใบไม้แบบจีน มีการเขียนสีประดับอีกด้วย หน้าบันตะวันตกออกปั้นปูนเป็นลวดลายใบไม้แบบจีน ตกแต่งด้วยกระเบื้องตัดเป็นรูปหงส์กำลังบินอยู่ท่ามกลางดอกไม้ ปั้นปูนเป็นรูปหงส์ ๓ หาง ภายในอุโบสถประดิษฐานพระพุทธรูปปางมารวิชัยศิลปะแบบรัตนโกสินทร์

6. วัดสารนาถธรรมาราม

ตั้งอยู่ในตำบลทางเกวียนห่างจากถนนสุขุมวิท ช่วงตลาด สามย่านประมาณ 100 เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. 2488 เป็นวัดที่มีอุโบสถสวยงามที่สุดแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก ขนาดกว้าง 32 เมตร ยาว 44 เมตร สูงนับถึงยอดพระบรมธาตุเจดีย์ 36 เมตร เป็นอุโบสถทรงจัตุรมุข หลังคาลด 4 ชั้นประดับช่อฟ้าใบระกาตามศิลปะไทยเดิม หน้าบันจำหลักเป็นภาพประวัติจากสังเวชนียสถานทั้ง 4 คือ ด้านทิศเหนือเป็นภาพตอนประสูติ ทิศตะวันออกเป็นภาพตอนตรัสรู้ ทิศใต้เป็นภาพแสดงปฐมเทศนา และทิศตะวันตกเป็นภาพเมื่อเสด็จดับขันธปรินิพพาน บริเวณกลางหลังคาเป็นพระบรมธาตุเจดีย์ขนาดย่อม ฐานกว้าง 7 เมตร สูง 8 เมตร เป็นที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุและ “พระพุทธรูปปาง” พระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ ส่วนใต้พื้นพระอุโบสถจะสร้างเป็นพิพิธภัณฑ์พระพุทธศาสนา ที่มุงกำแพงทั้งสี่ด้านสร้างจำลองพระเจดีย์ที่สำคัญ คือ มุมตะวันตกเฉียงเหนือ พระธาตุพนม มุมทิศตะวันออกเฉียงใต้ พระปฐมเจดีย์ มุมตะวันตกเฉียงเหนือ พระบรมธาตุไชยา และมุมทิศตะวันตกเฉียงใต้ พระมหาสถูปพุทธคยา ที่ฐานพระเจดีย์จำลองทั้งสี่ทำเป็นกุฏิที่พำนักอาศัยของพระสงฆ์ และที่กำแพงแก้วรายล้อมอุโบสถนั้น สร้างพระเจดีย์เล็กทรงระฆังแบบลังกาเป็นเจดีย์บริวารรายรอบอีก 36 องค์

7. ศาลกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์

ตั้งอยู่ใกล้ปากน้ำประแสร์ ห่างจากถนนสุขุมวิท ตรงกิโลเมตรที่ 278 เข้าไปราว 9 กิโลเมตร ภายในศาลประดิษฐานพระรูปหล่อขนาดเท่าองค์จริงของพลเรือเอกพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ พระบิดาแห่งราชนาวีไทย ในลักษณะพระอิริยาบถประทับยืน ทรงฉลองพระองค์ชุดเครื่องแบบเต็มยศพลเรือเอกแห่งราชนาวี มีความสูง 173 เซนติเมตร โดยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถเสด็จพระราชดำเนินมาทรงประกอบพิธีเปิดเมื่อวันที่ 19 ธันวาคม พ.ศ. 2512 ศาลสมเด็จพระหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์แห่งนี้เป็นที่เคารพนับถือสักการะของปวงชนเป็นอันมากแห่งหนึ่งในระยอง

8. อนุสาวรีย์สุนทรภู่

อนุสาวรีย์สุนทรภู่ตั้งอยู่ที่ ตำบลกร่ำ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง ส่วนหนึ่งในคำขวัญของ จังหวัดระยอง คือ “สุนทรภู่กวีเอก” เพราะเชื่อกันว่าบ้านเดิมของบิดาสุนทรภู่อยู่ที่ ตำบลกร่ำ อำเภอแกลง ในคราวที่สุนทรภู่เดินทางมาเยี่ยมบิดาซึ่งบวชเป็นพระภิกษุ ยังได้แต่งนิราศเมือง แกลงไว้

อนุสาวรีย์สุนทรภู่และรูปปั้นตัวละครในเรื่องพระอภัยมณี อนุสาวรีย์แห่งนี้ชาวระยอง ได้ร่วมกันบริจาคทุนทรัพย์สร้างขึ้นเพื่อระลึกถึงสุนทรภู่ ได้ทำพิธีเปิดเมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ. 2513 เข้าใจกันว่า วัดที่บิดาสุนทรภู่จำพรรษาอยู่ในครั้งนั้น คือ บริเวณเดียวกันกับที่ตั้ง อนุสาวรีย์ของท่านในปัจจุบันนี้ นอกจากรูปปั้นสุนทรภู่แล้ว ยังมีรูปพระอภัยมณี นางเงือก และ นางผีเสื้อสมุทรด้วย

ประเพณีสำคัญ

ประเพณีการห่มผ้าแดงเจดีย์กลางน้ำ

เจดีย์กลางน้ำตั้งอยู่ที่ตำบลปากน้ำ อำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง เป็นเจดีย์เก่าแก่ที่ สร้างมาเป็นเวลา 100 ปีเศษ กล่าวกันว่าสร้างขึ้นในสมัยพระยาศรีสมุทร โภคชัย โชคจิตสงคราม (เกตุ ขมจินดา) เป็นเจ้าเมืองคนแรกของจังหวัดระยองราว พ.ศ. 2416 (สมัยรัชกาลที่ 4) องค์เจดีย์ ตั้งเป็นสัญลักษณ์ของชาวเรือ มีความหมายว่า เมื่อเดินทางเรือมาถึงองค์เจดีย์ ก็หมายถึงว่ามาถึงเมือง ระยองแล้ว เจดีย์กลางน้ำโบราณสถานแห่งนี้ ตั้งอยู่ท่ามกลางป่าชายเลนที่ยาวเหยียด มีน้ำ ล้อมรอบ เป็นเจดีย์ทรงกลม มีฐานเป็นรูปสี่เหลี่ยมสูงประมาณ 10 เมตร เจดีย์กลางน้ำนี้ถือเป็น สัญลักษณ์ของประเพณีท้องถิ่นของชาวระยองนับเนื่องมาแต่โบราณ คือ ประเพณีห่มผ้าแดง องค์เจดีย์กลางน้ำ จัดในเทศกาลลอยกระทงกลางเดือน 12

แต่ปัจจุบันการห่มผ้าแดงองค์เจดีย์เปลี่ยนเป็นริ้วขบวนรถที่ตกแต่งสวยงาม เนื่องจาก มีถนนถึงองค์เจดีย์กลางน้ำสะดวกสบาย ประกอบกับแม่น้ำระยองต้นเงินไม่สะดวกในการเดินทาง ทางน้ำ ชาวระยองเชื่อกันว่าการห่มผ้าแดงองค์เจดีย์กลางน้ำจะได้บุญกุศลมากเพราะเป็นเจดีย์เก่าแก่ การจัดงานจัดเพียงปีละครั้ง ชาวบ้านในแต่ละอำเภอจะรวมเงินกันซื้อผ้าห่มองค์เจดีย์ ถือว่าเป็นการทำบุญร่วมกัน

การทำบุญกลางทุ่งเพื่อขอฝน

การทำบุญกลางทุ่ง เป็นประเพณีจากบรรพบุรุษสืบทอดกันมา ถือกันว่าถ้าปีใดฝนไม่ตก ต้องตามฤดูกาล พื้นดินไร่นาแห้งแล้ง ประกอบอาชีพทางเกษตรไม่ได้ เพราะทวดตาฟ้าดินไม่ บันดาลให้ ฝนตก ชาวบ้านเกิดความเดือดร้อน ก็ตกลงกันจะทำบุญเพื่อขอฝน ฝนจะได้ตกให้ทำ นาทำสวนได้ พืชผักก็จะได้ผล เมื่อในหมู่บ้านปรึกษารื้อดกลองกันแล้ว ก็พิจารณาสถานที่ที่เห็นว่า

เหมาะสม ชาวบ้านไปมาสะดวก เป็นศูนย์กลางของชุมชน และส่วนมากนิยมชายทุ่งชายคลอง และมีที่อาศัยร่มได้บ้าง

เมื่อเลือกสถานที่ได้เหมาะสมแล้ว จะทำพิธีเล็กน้อย คือ เอาดินเหนียวมาปั้นเป็นรูปปลาช่อน 2 ตัว แล้วเอาวางไว้ในบ่อน้ำหรือแอ่งน้ำตื้นที่ขุดขึ้นใกล้ ๆ ที่นั่น ปลุกเสกเพียงตนและมีปึกฉัตรด้วยแต่บางแห่งตัดพิธีนี้ออกไปจัดเหมือนทำบุญธรรมทานิมนต์พระสวดมนต์ตอนเย็น ต้องมีบทขอฝนอย่างที่บ้านเรียกว่า “คาถาปลาช่อน” ขึ้นต้นเป็นภาษาบาลีว่า “สุภูโต มหาเถโร มหากาโย ทิฆะวณโณ” ฯลฯ รุ่งเช้าชาวบ้านนำสำหรับข้าวมาถวายพระเมื่อพระฉันเสร็จก็จะให้พร (ยถาสัพพี) และจะสวดมนต์คาถาขอฝนอีกครั้ง

ประเพณีที่เกี่ยวกับการขอฝนอีกอย่างหนึ่ง คือ การแห่นางแมว บางทีชาวบ้านก็จัดแห่นางแมวในโอกาสนี้ และข้าวของ เผือก มัน ข้าวสาร มะพร้าว ที่ชาวบ้านให้มาก็ถือโอกาสทำบุญทอดผ้าป่าด้วย

ประเพณีทอดผ้าป่ากลางน้ำ

ประเพณีทอดผ้าป่ากลางน้ำจะจัดในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 12 ของชาวบ้านปากน้ำประแสร์ อำเภอกาญจนบุรี จังหวัดระยอง โดยไม่ทราบแน่ชัดว่าจัดมาตั้งแต่เมื่อใด แต่มีผู้สันนิษฐานว่ามีมาตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์มีพระราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้สร้างวัดที่แหลมสนและพระราชทานนามว่า “วัดสมมุติเทพฐานปนาราม” เมื่อปี พ.ศ.2427 พระองค์เสด็จพระราชดำเนินชายทะเล และได้เสด็จประทับที่ปากน้ำแหลมสน เมืองแกลง จังหวัดระยอง การทอดผ้าป่าคงมีหลังจากนั้นและไม่น้อยกว่า 100 ปี

ประเพณีทอดผ้าป่ากลางน้ำของชาวประแสร์ก็มีวิวัฒนาการเรื่อย ๆ มาตามที่คณะกรรมการผู้จัดการจะเห็นสมควรซึ่งประมวลวิธีและมีการเปลี่ยนแปลงตามลำดับดังนี้

1. ชาวบ้านช่วยกันจัดเรือผ้าป่าตกแต่งประดับประดาให้สวยงามไปลอยอยู่ในคลองแม่น้ำประแสร์ ประมาณ 5 โมงเย็นอาราธนาพระสงฆ์ไปลงเรือพิจารณาผ้าป่ากลางน้ำ
2. คณะกรรมการเห็นความลำบากของพระสงฆ์ จึงได้จัดเรือผ้าป่าที่ทำน้ำโป๊ะจ้าย และอาราธนาพระสงฆ์ลงไปพิจารณาในเรือที่ทำนั้น และปีต่อมาประชาชนมีศรัทธากันมากขึ้น จึงจัดเป็นพุ่มไปปักไว้ริมท่าหรือริมคลองแม่น้ำประแสร์ใกล้บ้านของตนแล้วอาราธนาพระสงฆ์ไปพิจารณา
3. ต่อมาคณะกรรมการเห็นว่า ควรรักษาประเพณีเดิมไว้ จึงจัดเรือผ้าป่าลอยลำไว้ในคลองแม่น้ำประแสร์อีก
4. มายุคกลาง ๆ จัดทำพุ่มผ้าป่าไว้หน้าบ้านของผู้มีจิตศรัทธา นิมนต์พระสงฆ์จากหลายวัดไปจับเบอร์ที่วัดตะเคียนงาม พระสงฆ์เดินไปหาเบอร์ตามบ้านให้ตรงกับเบอร์ที่ถือ พระสงฆ์

ที่มาจากวัดต่าง ๆ เดินหาไม้พบจนถึงเวลาประมาณ 21.00 - 22.00 น. เป็นเหตุให้ชาวบ้านที่จะไปเที่ยวงานหรือเตรียมตัวไปลอยกระทงต้องลำบาก ภายหลังต้องบอกเบอร์ให้พระรู้

5. ยุคหลังสุดนิมนต์พระสงฆ์มาประมาณ 100 รูป จัดทำผ้าป่านำเรือผ้าป่าไปลอยลำไว้ในแม่น้ำประแสร์ 1 ลำ อาราธนาพระสงฆ์ประมาณ 5-10 รูป ไปฉันเพลในเรือเพื่อรักษาประเพณี และให้อนุชนรุ่นหลังได้รู้ได้เห็นพิธีต่าง ๆ ว่าในสมัยก่อนทำอย่างนี้ พระสงฆ์ที่เหลืออีก 100 รูป เวลา 18.00 น. (6 โมงเย็น) ไปจับเบอร์ที่วัดตะเคียนงาม แล้วเดินหาพุ่มตามบ้านให้ตรงกับเบอร์ที่จับได้

การละเล่นพื้นบ้านของจังหวัดระยอง

1. หนังสัด ต่อมาเรียกเพี้ยนเป็น โจนสัดตามคำของพวกกรุงเทพฯ แต่ทางระยองยังเรียก “หนังสัด” ตามเดิม หนังสัดใช้ผู้เล่นทั้งผู้หญิงและผู้ชาย เล่นในเรื่องรามเกียรติ์ ตัวผู้เล่นคือ หนุมาน เนื้อหาต้องเดินเอง ร้องเอง คนตรีประกอบ คือ พิณพาทย์ เจ้าของหนังสัดคือ นายเล็กอยู่บ้านชากทองหลาง อำเภอบ้านค่าย เล่นที่ตลาดไผ่ล้อมบ่อย ๆ คู่กับลิเกของนายทอง (ตาทอง) บ้านชากทองหลางเหมือนกัน เล่นที่ตลาดไผ่ล้อมบ่อย ๆ

2. หนังสัดสูง ที่ตลาดไผ่ล้อมเจ้าของหนังสัดสูงคนหนึ่งชื่อ ขายแดง คนทางจังหวัด ประจวบคีรีขันธ์มีลูกมีผัวที่บ้านไผ่ล้อม เวลาไปเล่น แก่เชิดเองร้องเอง เมื่อเด็ก ๆ ขำเข้าไปเที่ยวที่บ้านแก บ้านอยู่ตรงข้าม แกถามว่าเคยดูหนังสัดสูงไหม บอกแกว่าเคยดู แกถามว่าของใคร บอกแกว่าดูของยายแดง ดูที่วัดป่าประดู่ อำเภอเมืองระยอง

3. เพลงฉ่อย ภาษาชาวบ้านเรียกว่า เพลงอ้ายเปี มีการร้องกันนิด ๆ หน่อย ๆ ตามบ้านพอแก่ร่ำคาญเมื่อ พ.ศ. 2478 งานฉลองโรงเรียนวัดเกาะ ที่อำเภอบ้านค่าย มีเพลงฉ่อยไปแสดงที่งานนี้ คงจะเป็นคนในตำบลนั่นเอง ขำพเจ้ายังไปยืนฟังดู เหมือนจะมีครั้งเดียว งานวัดอื่น ๆ ไม่เห็นมี ขำพเจ้าไม่ได้เป็นผู้แทนไปชุมนุมด้วย กลับบ้านเสียก่อน

4. หนังสัดใหญ่ หนังสัดใหญ่จังหวัดระยองมีผู้สันนิษฐานว่าเป็นฝีมือช่างหลวงที่แสดงอยู่ที่จังหวัดพัทลุง เมื่อประมาณ 200 ปีเศษ เจ้าเมืองสมัยนั้น คือ พระยาศรีสมุทรโภคชัยโชคชิตสงคราม (เกตุ ขมจินดา) ซ้อมมาราคา 30 ชั่ง ต่อตัวหนังสัดใหญ่ 200 ตัว พร้อมเครื่องดนตรีปี่พาทย์ครบชุด พระยาศรีสมุทรโภคชัยโชคชิตสงคราม (เกตุ ขมจินดา) เจ้าเมืองระยอง ให้นำหนังสัดใหญ่ไปเก็บไว้ที่วัดจันทอุดม (วัดเก้ง) ปัจจุบันเป็นที่ตั้งของโรงพยาบาลจังหวัดระยอง ต่อมามีการฝึก การแสดง และนำออกมาเล่นเป็นประเพณีในงานสำคัญของจังหวัด วิธีการเล่นหนังสัดใหญ่นั้นจะแสดงกลางแจ้ง ใช้ไม้ไผ่ทั้ง 2 ลำ ยกเป็นจอ จอหนึ่งต้องใช้ผ้าขาวสูง 4 เมตร ยาว 10 เมตร สูงจากพื้นดิน 1 เมตรเศษ ต้องใช้คนเชิดหนัง 16 - 30 คน คนตรี 9 คน คนพาทย์ 2 - 4 คน สองข้างจอจะปักเสาไม้ไผ่ข้าง

ละอู่ หน้าจอใช้ไม้ไผ่ปักเตี้ย ๆ สำหรับพิงหนังไว้ไว้หัวครุ ยอดเสาทุกด้านปักธงแดง หน้าหนังใหญ่ ตั้งโต๊ะวางเครื่องบูชาครู

การเชิดหนังใหญ่ต้องเชิดอยู่หน้าจอ ข้างหลังจอทำเป็นเพิงกันไฟตลอดจอ เรียกว่า “ผ้าคลุมไฟ” ซึ่งในเพิงมีกองไฟกองใหญ่สว่างไสวนิยมใช้กะลามะพร้าวเป็นเชื้อเพลิงให้ลูกโขน อยู่เสมอในเวลาแสดง สมัยต่อมาพัฒนามาเป็นตะเกียงเจ้าพายุและไฟฟ้าแทน

แหล่งท่องเที่ยว

อุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด อยู่ในท้องที่ตำบลเพ ได้รับการประกาศ เป็นอุทยานแห่งชาติเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2524 ครอบคลุมพื้นที่บนฝั่งและในทะเล ตลอดจน เกาะต่าง ๆ มีสถานที่น่าสนใจมากมาย เช่น เกาะเสม็ดหรือเกาะแก้วพิสดาร เกาะกรวย เกาะขาม เกาะทะลุ เกาะปลายดิน เกาะกูด ซึ่งมีแนวปะการังสวยงามและสัตว์ทะเลนานาชนิด นอกจากนี้พื้นที่ ชายฝั่งยังมีหาดแม่รำพึง ที่จัดได้ว่าสวยงามแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก และเขาแหลมหญ้า เขาเปิด ซึ่งเป็นเขาเตี้ยๆริมทะเลที่มีทิวทัศน์สวยงามรวมไปถึงแหลมศาลที่มีลักษณะคล้ายแหลมพรหมเทพ จังหวัดภูเก็ต

เขาแหลมหญ้า ตั้งอยู่ที่ตำบลเพ เขตอำเภอเมืองระยอง เป็นแหลมที่ยื่นออกไปในทะเล มีอ่าวเล็ก ๆ แคบ ๆ ลาดเอียงสู่ทะเล บรรยากาศเงียบสงบ ด้านทิศตะวันตกเป็นหาดทรายกว้างและ ยาว สามารถเข้าชมได้โดยไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมใดๆ บริเวณเขาแหลมหญ้า ทางอุทยานแห่งชาติ ได้จัดเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติ ระยะสั้น ๆ เลียบไปตามไหล่เขา นักท่องเที่ยวสามารถเดินเที่ยว เองได้ มีจุดชมวิวยุคด้านบน หากต้องการค้างแรมก็กางเต็นท์ที่ชายหาดได้ เสียค่าบริการ 10 บาท/ คน / คืน

เกาะเสม็ด หรือเกาะแก้วพิสดารเป็นเกาะที่ใหญ่ที่สุด มีความงดงามประหนึ่งเพชรน้ำเอก ของจังหวัดระยอง ที่ดึงดูด นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศให้มาชมความมหัศจรรย์ ที่ธรรมชาติได้สร้างไว้อย่างงดงาม เกาะเสม็ดตั้งอยู่ในอ่าวระยอง ตำบลเพ อำเภอเมืองระยอง มีพื้นที่ประมาณ 3,125 ไร่ มีลักษณะเป็นเกาะรูปสามเหลี่ยม โดยส่วนฐานของเกาะอยู่ทางทิศเหนือ สาเหตุที่ชื่อเกาะเสม็ดเนื่องจากบนเกาะ มีต้นเสม็ดขึ้นอยู่เป็นจำนวนมากทั้งเสม็ดขาวและเสม็ด แดง ชาวบ้านนิยมนำเอาเปลือกเสม็ดมาจุดไฟ พื้นที่บนเกาะเสม็ดประมาณร้อยละ 80 เป็นภูเขา และป่าเบญจพรรณ มีสระน้ำใหญ่อยู่แห่งหนึ่งเรียกว่า “สระโหนดต” มีเนื้อที่ประมาณ 4.5 ไร่

หาดทรายแก้ว เป็นชายหาดที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวมากที่สุด ชายหาด ยาวกว่า 800 เมตร ถือเป็นหาดทรายที่สวยงามที่สุดของเกาะเสม็ด น้ำตื้น จึงมีนักท่องเที่ยวไปเที่ยวชม และ เล่นน้ำจำนวนมาก กล่าวกันว่าความสวยงามของหาดทรายที่ขาวละเอียดดุจผลึกแก้วนี้เอง ทำให้สุนทรภู่นำไปจินตนาการเป็นเกาะแก้วพิสดารในเรื่อง พระอภัยมณี ในยามค่ำคืน มี

ร้านอาหารบริการสำหรับผู้ที่มีพิธีกรรมยามราตรีท่ามกลางเสียงคลื่นและแสงจันทร์ ที่หาดนี้มีเรือให้เช่าและมีกีฬาทางน้ำให้เลือกเล่นหลายอย่าง เช่น บานาน่าโบ๊ท เรือเร็ว เรือแคนู เรือใบ เป็นต้น

อ่าวไผ่ มีหาดทรายที่กว้างไม่มากนัก น้ำตื้น เหมาะแก่การเล่นน้ำ แต่ต้องระวังจุดที่มีน้ำวน อ่าวไผ่เป็นเหมือนศูนย์รวมของนักท่องเที่ยวต่างชาติ อาจเป็นเพราะบ้านพักของอ่าวแห่งนี้ส่วนมากจะปลูกสร้างไล่เลาะไปตามไหล่เขาจึงเป็นที่ชื่นชอบของชาวต่างชาติ มีบาร์เล็ก ๆ ประกอบกับอาหารมีรสชาติดี นับเป็นเสน่ห์อย่างหนึ่งของอ่าวไผ่

อ่าวพุทราหรืออ่าวทับทิม เป็นอ่าวเดียวกัน แต่เรียกชื่อต่างกัน ตามชื่อที่พักซึ่งตั้งอยู่คนละจุด มีหาดเล็ก ๆ ที่ร่มรื่นและบรรยากาศสงบเงียบ จำนวนนักท่องเที่ยวไม่มากนัก จากอ่าวสามรถเดินไปอ่าวที่อยู่เหนือขึ้นไปได้

อ่าวนวล เป็นอ่าวที่เล็กที่สุดในเกาะเสม็ด มีนักท่องเที่ยวไม่มากนัก เห็นได้จากบังกालองรับนักท่องเที่ยวเพียงแห่งเดียวเท่านั้น ชายหาดมีหินระเกะระกะ ไม่เหมาะจะว่ายน้ำเล่น แต่เมื่อน้ำลงจะเป็นหาดที่มีทิวทัศน์สวยงามมาก

อ่าวข่อยหรืออ่าวทานตะวัน ความจริงแล้วอ่าวทั้งสองเป็นโค้งอ่าวเดียวกัน มีหาดทรายผืนเดียวกัน เพียงแต่เรียกต่างกันตามชื่อที่พักที่ตั้งอยู่คนละจุดเท่านั้น นักท่องเที่ยวควรมาขึ้นเรือที่อ่าววงเดือนแล้วเดินย้อนกลับมาที่อ่าวนี้จะสะดวกกว่า

อ่าววงเดือน ชื่อของอ่าวมาจากชายหาดที่มีรูปร่างโค้งเป็น วงพระจันทร์ ยาวประมาณ 500 เมตร มีเรือจากท่าเรือบ้านเพมาที่อ่าวนี้โดยตรง บรรยากาศของอ่าววงเดือนค่อนข้างคึกคักคล้ายหาดทรายน้อย เพียบพร้อมไปด้วยสิ่งอำนวยความสะดวก และมีบาร์เป็นที่พบปะพูดคุยกันระหว่างนักเดินทางด้วย จากอ่าววงเดือนเดินไป อ่าวเทียนได้ โดยเดินข้ามเนินเขาและผ่านป่าละเมาะเล็ก ๆ จะมีป้ายบอกตลอดทาง

อ่าวเทียน เป็นอ่าวที่ค่อนข้างเงียบสงบ มีหาดทรายที่สะอาดเพราะไม่ค่อยมีคนพลุกพล่านนัก ทิวทัศน์สวยงาม นอกจากนี้ยังมี จุดชมพระอาทิตย์ตก ซึ่งมีนักเดินทางขึ้นเขาอยู่ด้านหลังบังกालองที่พักเดินไปไม่ไกลนัก

อ่าวลุงดำ เป็นอ่าวบริเวณเดียวกับอ่าวเทียนแต่เรียกต่างกันตามชื่อที่พักชื่อของอ่าวลุงดำเป็นที่รู้จักกันดีในหมู่หนุ่มสาวทุกยุคสมัย อาจจะเป็นเพราะนักท่องเที่ยวชาวไทยในสมัยแรก ๆ เมื่อ 30 - 40 ปี ก่อนหน้านั้น นิยมเดินทางไปเที่ยวอ่าวลุงดำ เนื่องจากมีบรรยากาศดีแล้วกลับไปเล่าขานกัน จึงทำให้ผู้คนนิยมสืบต่อมา ปัจจุบันอ่าวนี้คึกคักพอสมควร มีเรือเร็วให้เช่าท่องเที่ยวรอบเกาะ

อ่าวหวาย อยู่ห่างจากอ่าวเทียนประมาณ 1 กิโลเมตร หาดทรายสะอาดสวยงาม บรรยากาศค่อนข้างเป็นส่วนตัวมีที่พักบริการแห่งเดียว นักท่องเที่ยวที่มาพักที่นี่จึงเป็นกลุ่มที่รักความเงียบสงบอย่างแท้จริง

อ่าวกิวหนานอกและอ่าวกิวหนานใน จุดเด่นของหาดแห่งนี้เป็นที่สามารชมพระอาทิตย์ขึ้นยามเช้าและชมพระอาทิตย์ตกยามเย็นได้โดยเพียงเดินข้ามสันเขาที่ไม่สูงมากนัก ระยะทางเพียง 100 เมตร เท่านั้น

อ่าวกระรัง เป็นอ่าวที่ไม่ค่อยมีนักท่องเที่ยว มีหาดทรายเล็ก ๆ ให้เล่นน้ำได้ เหมาะกับนักท่องเที่ยวที่ชอบกีฬาตกปลาเพราะที่นี่มีปลาชุกชุม ด้านบนของอ่าวกระรังมีแหลมกุดเป็นจุดชมวิวที่สวยงาม

อ่าวพร้าว เป็นหาดด้านตะวันตกที่มีความสวยงาม เงียบสงบ และเป็นจุดชมพระอาทิตย์ตกที่สวยงามที่สุดบนเกาะเสม็ด ชายหาดน้ำตื้น ว่ายน้ำเล่นได้สบาย ๆ อ่าวนี้มีเรือแคนูให้เช่า ราคา 150 บาท/ชม. นักท่องเที่ยวจะมาเที่ยวเกาะเสม็ดแล้วอยากไปเที่ยวเกาะเล็ก ๆ ใกล้เกาะเสม็ด ตามรีสอร์ทและหาดใหญ่ ๆ มีบริการพาไปดำน้ำที่

หาดแม่รำพึงและบ้านกั้นอ่าว หาดแม่รำพึงเป็นชายหาดที่สวยงามที่สุดใน จังหวัดระยอง มีชายหาดกว้างยาว น้ำทะเลใสมีความลาดชันน้อย จึงเล่นน้ำทะเลได้ดี แต่ต้องระวังอันตรายเพราะบริเวณตอนกลางของหาดมีน้ำวน และ ไม่มีป้ายปักเตือนนักท่องเที่ยวหาดแม่รำพึงและบ้านกั้นอ่าวอยู่ห่างจากตัวเมืองระยองประมาณ 12 กิโลเมตร จากถนนสุขุมวิทให้เลี้ยวขวาทางแยกบริเวณหลักกิโลเมตรที่ 299 ตรงแยกบ้านตะพง ขับรถไปสักพักก็จะถึงหาดแม่รำพึงและบ้านกั้นอ่าวเดิมหาดแม่รำพึงและบ้านกั้นอ่าวมีเพียงหมู่บ้านชาวประมงเล็ก ๆ สำหรับบ้านกั้นอ่าวเป็นหมู่บ้านที่อยู่ใกล้ที่สุดในสมัยก่อน มีลักษณะเป็นอ่าวเล็ก ๆ เว้าลึกเข้าไป จึงเรียกว่า “กั้นอ่าว” ส่วนหาด แม่รำพึง มีตำนานเล่าว่ามีหญิงสาวชาวบ้านคนหนึ่งมาโคกทะเลฆ่าตัวตายบริเวณนี้เนื่องจากผิดหวังในความรัก จึงเป็นที่มาของคำว่า “แม่รำพึง”

สวนรุกขชาติเพหรือสวนสน เป็นหน่วยงานสังกัดส่วน พฤษศาสตร์ป่าไม้ สำนักวิชาการป่าไม้ กรมป่าไม้ ปัจจุบันมีพื้นที่ป่าประมาณ 625 ไร่ นอกจากป่าบริเวณอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ดแล้ว ในระยองก็มีพื้นที่ป่าชายทะเลที่นี้เพียงแห่งเดียวนั้น เมื่อขับรถมาเที่ยวสวนสน จะเห็นแนวต้นสนเรียงรายไปตามชายหาด มองดูคล้ายรถวิ่งผ่านเข้าไปในอุโมงค์ต้นสนอันยาวเหยียดสร้างความตื่นตาตื่นใจให้ไม่น้อย ทุกวันนี้แม้จะมีแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลอื่น ๆ เพิ่มมากมาย แต่ภาพของร่มริมหาด แก้วฟ้าใบ และซุ้มร้านอาหารที่ตั้งเรียงรายอยู่ตลอดแนวเป็นเครื่องยืนยันว่าสวนสนยังอยู่ในความนิยมของนักท่องเที่ยวอยู่เสมอ

ชายหาดสวนสน เป็นหาดที่มีลักษณะกว้างยาวราบเรียบ ซึ่งคนระยองเรียกว่า “หาดมันซิ่ง” แม้ว่า

คลื่นลมค่อนข้างแรง แต่น้ำตื้นมากสามารถเล่นน้ำได้ บริเวณชายหาดมีเพิงร้านขายอาหารหลายร้าน มีที่พัก และห้องอาบน้ำจัดสำหรับผู้ที่ไม่ได้พักค้างคืน สวนป่าธรรมชาติ อยู่ถัดสวนสนลึกเข้าไปจากชายฝั่งราว 500 เมตร ยาวไปตามแนวฝั่งประมาณ 2.7 กิโลเมตร เป็นป่าที่มีอยู่เดิม ประกอบด้วยป่าชายหาดและป่าดงดิบแล้งที่ค่อนข้างสมบูรณ์

แหลมแม่พิมพ์ เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมทั้งในหมู่นักท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวทั่วไป ชายหาดมีทิวทัศน์สวยงามจัดเป็นคู่แข่งของหาดแม่รำพึงซึ่งมีความงามไม่แพ้กัน บรรยากาศบริเวณชายหาดร่มรื่นด้วยร่มเงาของสนทะเล มะพร้าว และต้นहुกวาง มีร้านอาหารทะเลราคาถูกปลูกเป็นเพิงอยู่สองฟากถนน

หมู่เกาะรอบเกาะเสม็ด หมู่เกาะเหล่านี้เป็นแหล่งดำน้ำตกปลาอดนิคม เป็นทางเลือกสำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการหลีกเลี่ยงความพลุกพล่านและแสงสีที่เกาะเสม็ด เกาะเหล่านี้อยู่ใกล้กับเกาะเสม็ดมากแต่ไม่มีเรือเมล์วิ่งบริการ นักท่องเที่ยวต้องเหมาเรือจากบ้านเพไปราคาประมาณ 3,000-5,000 บาท ขึ้นอยู่กับจำนวนคนและระยะทาง เกาะที่อยู่รอบ ๆ เสม็ดเหล่านี้ได้แก่

เกาะจันทร์และเกาะสันฉลาม เป็นเกาะหินเล็ก ๆ อยู่ด้านใต้ เกาะเสม็ดเป็นที่ทำรังวางไข่ของนกนางนวลและมีปลาชุกชุมโดยเฉพาะปลาอินทรี

เกาะกูด ตั้งอยู่ทางตะวันออกของเกาะเสม็ด ห่างจากฝั่งประมาณ 6 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 100 ไร่ และมีเกาะบริวารอีกสองเกาะ คือ เกาะท้ายค้างคาว และเกาะฤๅษี จุดเด่นของเกาะกูดคือบรรยากาศเงียบสงบ บริเวณโดยรอบแม้จะไม่มีหาดทรายมากนัก แต่ก็มีแนวปะการังซึ่งมีความสวยงามปานกลาง เหมาะแก่การดำน้ำตื้น มาทดแทนนักท่องเที่ยวสามารถเช่าเหมาเรือไปตกปลา ดำน้ำรอบเกาะหรือพักผ่อนเล่นน้ำที่ชายหาดได้ บนเกาะประกอบด้วยหาดหินสมุทร ฝานิคมังกร ถ้ำฤๅษี ถ้ำค้างคาว แหลมรับอรุณ และอ่าวहुกวาง ซึ่งส่วนมากตั้งชื่อตามเนื้อเรื่องพระอภัยมณี มีหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติตั้งอยู่บนเกาะนี้ มีบ้านพัก เต็นท์ และอุปกรณ์การดำน้ำให้เช่า มีน้ำจืดให้แต่ต้องเตรียมอาหารและอุปกรณ์ทำอาหารมาเอง

เกาะกรวย เกาะมะขาม เกาะปลายดิน อยู่ทางตอนเหนือของ เกาะกูด เป็นเกาะขนาดเล็ก บริเวณโดยรอบเกาะมีแนวปะการัง สภาพปานกลาง ที่เกาะกรวยและเกาะมะขามมีชายหาดเล่นน้ำได้ เวลาลงน้ำมีสันทรายเล็ก ๆ ระหว่างเกาะทั้งสอง สามารถเดินถึงกันได้

เกาะทะลุ เป็นเกาะเล็ก ๆ อยู่ถัดจากหมู่เกาะกูดไปไม่มากนัก เกาะทะลุเป็นแหล่งตกปลา เพราะบริเวณ โขดหินใต้น้ำของเกาะดังกล่าวมีปลาชุกชุม รอบ ๆ เกาะมีแนวปะการังสภาพค่อนข้างสมบูรณ์ บนเกาะเป็นที่วางไข่ของเต่าทะเล มีหาดทรายกว้างและยาว สามารถเล่นน้ำได้ มีเจ้าหน้าที่คอยอำนวยความสะดวกให้นักท่องเที่ยว แต่ไม่มีที่พัก

หมู่เกาะมัน ประกอบด้วยเกาะมันนอก เกาะมันกลาง และเกาะมันใน เป็นหมู่เกาะที่มีหาดทรายและทะเลที่สวยงามอีกแห่งหนึ่งของจังหวัดระยอง อาจเป็นเพราะอยู่ไกลจากฝั่งและผู้คนไม่พลุกพล่านมากนัก หมู่เกาะมันอยู่ด้านทิศตะวันออกของเกาะเสม็ด ห่างจากแหลมแม่พิมพ์ ประมาณ 5 กิโลเมตร และอยู่ห่างจากปากน้ำประแสร์ 10 กิโลเมตร สำหรับท่าเรือไปหมู่มันมีสองท่า คือ ท่าปากน้ำประแสร์และอ่าวมะขามป้อม

เกาะมันใน เป็นทรัพย์สินส่วนพระองค์ในสมเด็จพระบรมราชินีนาถ โดยมีพระราชประสงค์ให้เป็นสถานดำเนินงานโครงการอนุรักษ์พันธุชาติทะเล มีพื้นที่ประมาณ 131 ไร่ มีอ่าวและหาดทรายที่น่าสนใจอยู่หลายแห่ง เช่น อ่าวต้นมะขาม อ่าวหินโขดหญ้า อ่าวโกกง และอ่าวหน้าบ้าน ซึ่งมีปะการังสภาพปานกลางที่เกาะนี้สามารถดำน้ำชมปะการังได้ทั้งแบบน้ำลึกและน้ำตื้น

เกาะมันกลางและเกาะมันนอก มีน้ำทะเลใสและหาดทรายขาว เป็นเกาะที่ให้สัมปทานแก่เอกชนเพื่อประกอบธุรกิจท่องเที่ยว เกาะมันนอกเป็นเกาะเล็ก ๆ หาดทรายขาวสะอาด มีโขดหินเรียงรายสวยงาม หน้าเกาะมีปะการังเขากวางจำนวนมากเหมาะแก่การดำน้ำตื้น ส่วนเกาะมันกลางก็มีปะการังรอบ ๆ เกาะสภาพค่อนข้างสมบูรณ์ และยังมีบริการพานักท่องเที่ยวไปดำน้ำที่เกาะมันในด้วย

อุทยานแห่งชาติเขาชะเมา – เขาวง อุทยานแห่งชาตินี้ถือเป็นป่าดงดิบแห่งสุดท้ายของจังหวัดระยอง ประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติ เมื่อวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2518 มีเนื้อที่ 83.68 ตารางกิโลเมตร หรือ 52,300 ไร่ ซึ่งแยกออกเป็น สองส่วน ส่วนแรกคือ **ป่าเขาชะเมา** มียอดเขาชะเมาเป็นยอดเขาที่สูงที่สุด คือสูงประมาณ 1,029 เมตร จากระดับน้ำทะเล เป็นต้นกำเนิดของแม่น้ำประแสร์และลำธารอีกจำนวนมาก เช่น คลองหิน คลองพลู คลองน้ำใส ซึ่งไหลผ่านเกาะแก่งเป็นน้ำตกที่สวยงาม ส่วนที่สองคือ **ป่าเขาวง** อยู่ห่างจากเขาชะเมา 3 กิโลเมตร เป็นเทือกเขาหินปูนมีถ้ำเล็ก ๆ มากมาย

น้ำตกเขาชะเมา (ธารน้ำใส) อยู่ห่างจากที่ทำการฯ ประมาณ 900 เมตร ลักษณะเป็นธารน้ำใสรองรับน้ำตกขนาดใหญ่ น้ำตกมีทั้งหมดเจ็ดชั้น แต่ละชั้นมีลักษณะเป็นวังน้ำสวยงาม ได้แก่ วังหนึ่ง วังมัจฉา วังมรกต วังไทรงาม ผากกล้วยไม้ ช่องแคบ และหกสาย โดยเฉพาะที่วังมัจฉามีลักษณะเป็นวังน้ำขนาดใหญ่ มีฝูง ปลาพลวง อาศัยอยู่มากมาย ซึ่งเป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวและถือว่าเป็นสัญลักษณ์ของน้ำตกเขาชะเมาไปแล้วโดยปริยาย น้ำตกหกสายซึ่งเป็นน้ำตกชั้นสุดท้ายที่มีความงดงามมาก ในฤดูฝนจะเห็นน้ำไหลหลากลงมาเป็นสายน้ำหกสายชัดเจน การเดินทางไปที่น้ำตกจะมีทางเดินเท้าจากที่ทำการฯ ระยะทางจากที่ทำการฯ เดินไปถึงน้ำตกชั้นเจ็ดรวม

2.6 กิโลเมตร ในหน้าฝนทางจะลื่นและมีหาค ควรรัดต่อเจ้าหน้าที่นำทางหรือเดินทางเป็นหมู่คณะ เนื่องจากทางค่อนข้างเปลี่ยว

ผาสวรรค์ เป็นจุดชมทิวทัศน์ อยู่ห่างจากที่ทำการฯ ประมาณ 1.5 กิโลเมตร ตั้งตระหง่านอยู่เหนือน้ำตกธารน้ำใส บริเวณเส้นทาง ผาสวรรค์เป็นป่าดงดิบที่อุดมสมบูรณ์ นักท่องเที่ยวต้องเดินทางเท้าผ่านป่าไผ่และต้นปรังเฒ่าอายุหลายสิบปีที่ขึ้นอยู่อย่างหนาแน่น ไปตลอดเส้นทาง ในวันที่อากาศแจ่มใส หากยืนอยู่บนผาสวรรค์จะสามารถมองเห็นทัศนียภาพของอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เสม็ดได้ชัดเจน

น้ำตกคลองปลาข้าง ตั้งอยู่ห่างจากที่ทำการฯ ประมาณ 3 กิโลเมตร จัดเป็นน้ำตกที่สวยงามอีกแห่งหนึ่งของอุทยานแห่งชาติแห่งนี้ เป็นธารน้ำตกเล็ก ๆ ที่มีน้ำไหลตลอดปี เส้นทางทั้งสองฝั่งตลอดทางขึ้นน้ำตกมีกล้วยไม้ป่า ว่าน เฟิร์น มอส ขึ้นปกคลุมหนาแน่น มีวังข้างข้าม เป็นชั้นน้ำตกขนาดใหญ่อยู่ท่ามกลางป่าที่อุดมสมบูรณ์ หากโชคดีอาจได้พบร่องรอยสัตว์ป่าต่าง ๆ เช่น ช้าง เก้ง หมูป่า หรืออาจได้พบไก่อป้าและนกนานาชนิด

น้ำตกคลองหินเพลิง อยู่ห่างจากที่ทำการฯ ประมาณ 15 กิโลเมตร เป็นน้ำตกขนาดเล็กที่สวยงาม และมีน้ำไหลแรงช่วงเดือน พฤษภาคม ถึงกรกฎาคม เท่านั้น สภาพป่าบริเวณนี้มีความอุดมสมบูรณ์มาก เส้นทาง เดินเท้าเข้าไปยังน้ำตกมีต้นเฟิร์นและดอกไม้ป่าพันธุ์ โดยเฉพาะกล้วยไม้ เช่น รองเท้านารี หวายแดง ฯลฯ ตลอดทางเดินอาจพบสัตว์ป่าหลายชนิด เช่น ไก่ป่า กระรอก นกหลายชนิด แต่ค่อนข้างลำบากต้องเดินทางหลายชั่วโมงหากต้องการไปเที่ยวชมควรติดต่อเจ้าหน้าที่

ถ้ำเขาวง เขาวงเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีพื้นที่ไม่กว้างมากนัก อยู่ในความดูแลของหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติเขาวง ด้วยสภาพภูมิประเทศที่เป็นภูเขาหินปูนหลายลูก ทำให้เกิดเป็นถ้ำและถ้ำหินงอก หินย้อยมากมายประมาณ 83 ถ้ำ มีลักษณะเป็นถ้ำเล็กถ้ำน้อยติดต่อกันไป ปัจจุบันเปิดให้เข้าชมประมาณ 16 ถ้ำ ซึ่งใช้เวลาเพียงหนึ่งวันก็เที่ยวชมได้ทั่วถึง

หาดพยุ เป็นหาดที่สวยงามที่สุดในจำนวนหาดทั้งสามแห่ง หาดทรายมีลักษณะกว้างยาว ทรายขาวสะอาด บรรยากาศร่มรื่น มีร้านอาหาร โรงแรมระดับห้าดาว และคอนโดมิเนียมอยู่ริมหาด

หาดปลา มีสวนสนทะเลริมหาดมีร้านอาหารทะเลและโรงแรมที่พักจำนวนมาก

หาดน้ำริน หาดทรายยังมีขยะให้เห็นบ้าง แต่ชายหาดที่เรียงรายอยู่ตามชายหาดก็มีความงามแปลกตา มีที่พักราคาปานกลางไปถึงราคาแพง จากหาดนี้สามารถมองเห็นอาคารโรงงานนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุดอย่างชัดเจน

สวนสุภัทราแลนด์

เป็นสวนผลไม้ของคุณสุวัฒน์ ฟ้าประทานชัย นักธุรกิจชื่อดังของระยอง มีเนื้อที่ประมาณ 700 ไร่ ปลูกลูกยี่หวาย 400 ไร่ ส่วนอีก 300 ไร่ ปลูกลูกไม้ นักท่องเที่ยวควรไปเที่ยวช่วงที่ผลไม้ต่าง ๆ กำลังให้ผล ราวปลายเดือนเมษายนถึงสิ้นเดือนพฤษภาคม

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

อารมณฺ์ เพชรชื่น (2537, หน้า 46) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นจากการค้นคว้า การอบรม การสั่งสอน การฝึกฝน หรือประสบการณ์ต่าง ๆ รวมทั้งความรู้สึกลำบาก จริยธรรมต่าง ๆ ที่เป็นผลมาจากการฝึกสอนนับเป็นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยอารมณฺ์

พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2530, หน้า 29) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถและทักษะทางด้านวิชาการ รวมทั้งสมรรถภาพทางสมองและมวลประสบการณ์ทั้งปวง ที่เด็กได้รับการเรียนการสอนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในด้านต่าง ๆ ซึ่งแสดงให้เห็นได้ด้วยคะแนนจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ทพวงมหาวิทยาลัย (2535, หน้า 21) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลสัมฤทธิ์ทางด้านเนื้อหา ความรู้ และด้านกระบวนการแสวงหาความรู้เรื่องนั้น ๆ

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2537, หน้า 71) ให้ความหมาย ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลที่เกิดจากการสอนหรือกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมซึ่งแสดงออกมา 3 ด้าน ได้แก่ ด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย และด้านทักษะพิสัย

บุญชม ศรีสะอาด (2537, หน้า 68) ให้ความหมาย ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นจากการค้นคว้า การอบรม การสั่งสอน หรือประสบการณ์ต่าง ๆ รวมทั้งความรู้สึกลำบาก จริยธรรมต่าง ๆ ที่เป็นผลมาจากการฝึกสอน

ภพ เลหาไพบุลย์ (2542, หน้า 329) ให้ความหมาย ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถในการกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดได้จากที่ไม่เคยกระทำ หรือกระทำได้น้อยก่อนที่จะมีการเรียนการสอน ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่มีการวัดได้

วันทนีย์ เอื้อรักษ์โอพาร (2553, หน้า 51) ให้ความหมายว่า ความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถและทักษะด้านต่าง ๆ ซึ่งได้รับและพัฒนามาจากการเรียนการสอน โดยอาศัยเครื่องมือในการวัดผล เพื่อให้รู้ว่าคุณเรียนมีความรู้ ทักษะ และมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านต่าง ๆ ของสมรรถภาพทางสมองมากขึ้นเพียงใด

จากความหมายดังกล่าวข้างต้นจึงสรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลที่เกิดจากการอบรม สั่งสอน การค้นคว้า ประสบการณ์ต่าง ๆ หรือการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถทางด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย และด้านทักษะพิสัย

จุดมุ่งหมายของการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2530, หน้า 29 - 30) ได้อธิบายการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นการตรวจสอบระดับความสามารถของสมรรถภาพทางสมองของบุคคลว่า เรียนรู้แล้วรู้อะไรบ้างและมีความสามารถในด้านใด มากน้อยเพียงใด เช่น มีพฤติกรรมด้านความรู้ ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่ามากน้อยอยู่ในระดับใด

นั่นคือการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นการตรวจสอบพฤติกรรมของผู้เรียนในด้านพุทธิพิสัย
นั่นเองซึ่งเป็นการวัด 2 องค์ประกอบตามจุดมุ่งหมายลักษณะของวิชาการที่เรียน คือ

1. การวัดด้านปฏิบัติ เป็นการตรวจสอบความรู้ความสามารถทางการปฏิบัติโดยให้
ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงให้เห็นเป็นผลงานปรากฏออกมาที่สังเกตและวัดได้ เช่น วิชา-ศิลปศึกษา
พลศึกษา งานช่าง เป็นต้น การวัดแบบนี้จึงต้องวัดโดยใช้ “ข้อสอบภาคปฏิบัติ” ซึ่งเป็น
การประเมินผล จะพิจารณาที่วิธีปฏิบัติและผลงานที่ปฏิบัติ

2. การวัดด้านเนื้อหา เป็นการตรวจสอบความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเนื้อหา
พฤติกรรมความสามารถในด้านต่าง ๆ ผลจากการเรียนการสอนมีวิธีการวัดได้ 2 ลักษณะ คือ

2.1 การสอบปากเปล่า การสอบแบบนี้มักจะทำโดยรายบุคคล ซึ่งเป็นการสอบที่
ต้องการดูแลเฉพาะอย่าง เช่น การสอบอ่านหนังสือ การสอบสัมภาษณ์ ซึ่งต้องการดูการใช้ถ้อยคำ
ในการตอบคำถาม ซึ่งต้องการวัดความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่ทำและตอบคำถามก็สามารถ
เปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มเติมได้ตามความต้องการ

2.2 การสอบแบบให้เขียนตอบ เป็นการสอบวัดที่ให้ผู้สอบเขียนเป็นตัวหนังสือตอบ
ซึ่งมีรูปแบบอยู่ 2 รูปแบบ คือ

2.2.1 แบบไม่จำกัดคำตอบ ซึ่งได้แก่ การสอบวัดที่ใช้ข้อสอบแบบอัตนัยหรือ
ความเรียง

2.2.2 แบบจำกัดคำตอบ ซึ่งเป็นการสอบที่กำหนดขอบเขตของคำถามที่จะให้
คำตอบหรือกำหนดคำตอบที่ให้เลือก ซึ่งมีคำตอบอยู่ 4 รูปแบบ คือ แบบเลือกทางใดทางหนึ่ง
แบบจับคู่ แบบเติมคำ และแบบเลือกคำถาม

การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับพฤติกรรมที่ต้องการวัด ซึ่งการวัดผลสัมฤทธิ์ทาง
การเรีนนั้นหมายถึงเป็นการวัดพฤติกรรม 3 กลุ่มพฤติกรรมด้วยกัน คือ

1. พฤติกรรมการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัย เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถ
และความคิดรวมทั้งการแก้ปัญหาเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ผลจากการเรียนการสอนซึ่งพฤติกรรม
ด้านความรู้ ความคิด โดยจำแนกตามทฤษฎีของบลูม (Benjamin S. Bloom)
ประกอบด้วยพฤติกรรมย่อย 6 ขั้นตอนต่อไปนี้ (บุญธรรม กิจปรีดาพิสุทธ์, 2542, หน้า 76 - 77)

1.1 ความรู้ ความจำ หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่จะรักษาไว้ซึ่งเรื่องราวต่าง ๆ
ที่ได้รับจากการเรียนการสอนและประสบการณ์ต่าง ๆ รวมทั้งสิ่งที่สัมพันธ์กับ
ประสบการณ์นั้น ๆ และสามารถถ่ายทอดออกมาได้ถูกต้อง

1.2 ความเข้าใจ หมายถึง ความสามารถในการแปลความ ตีความ และสรุปความ
เกี่ยวกับสิ่งที่ได้พบ ซึ่งเป็นเรื่องราวและเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ได้รับรู้และสามารถสื่อความเข้าใจที่ตน
มีอยู่นั้นไปสู่ผู้อื่นได้อย่างถูกต้องด้วย

1.3 การนำไปใช้ หมายถึง ความสามารถในการนำความรู้ ทฤษฎี หลักการกฎเกณฑ์ และวิธีการดำเนินการต่างๆซึ่งได้เรียนรู้ออกไปใช้แก้ปัญหาในสถานการณ์จริงในชีวิตประจำวัน หรือสถานการณ์ใหม่ที่คล้ายคลึงกันได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

1.4 การวิเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการจำแนกรายละเอียด ข้อเท็จจริงหรือเหตุการณ์ใด ๆ ออกเป็นส่วนย่อย ๆ และสามารถบอกได้ว่าส่วนย่อยๆนั้นแต่ละส่วนสำคัญอย่างไร ส่วนใดสำคัญที่สุด แต่ละมีความสัมพันธ์กันอย่างไรและมีหลักการใดร่วมกันอยู่

1.5 การสังเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการผสมผสานส่วนย่อย ๆ เข้าด้วยกันให้เป็นส่วนใหญ่ ทำให้ได้ผลผลิตที่แปลกใหม่และดีไปกว่าเดิม พฤติกรรมด้านนี้เน้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่

1.6 การประเมินค่า หมายถึง ความสามารถในการวิจัย ตีราคาประมาณการสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างมีหลักเกณฑ์เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป

สรุปได้ว่า พฤติกรรมการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัย คือ พฤติกรรมย่อยด้านความรู้ ความจำ เป็นพฤติกรรมที่มีระดับต่ำสุดถือเป็นพฤติกรรมย่อยด้านความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่าเป็นพฤติกรรมที่สูงขึ้นตามลำดับในการเรียนการสอนโดยหลักทั่วไปนั้นต้องการให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมสูงกว่าความรู้ ความจำ คือเป็นการพัฒนาให้เกิดความคิด

2. พฤติกรรมการเรียนรู้ด้านจิตพิสัย คือ เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจ เจตคติ ค่านิยม ความสนใจ ความชื่นชมของบุคคลต่อสิ่งต่าง ๆ ประกอบด้วยพฤติกรรมย่อย 5 ชั้น ดังนี้

2.1 ชั้นการเรียนรู้ (Receiving) จัดเป็นการพัฒนาขั้นแรกที่สุด ในขั้นนี้บุคคลจะมีความรู้สึกรับรู้ต่อสิ่งที่ปรากฏเมื่อได้รับการกระตุ้นจะเกิดความรู้สึกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เป็นจุดเริ่มต้นที่จะเรียนรู้ในเรื่องราวต่าง ๆ ซึ่งเป็นจุดสำคัญยิ่งในการเรียนการสอนหรือการทำงานเพราะถ้าไม่มีการรับรู้ นักเรียนไม่เปิดใจรับสิ่งเร้า ข้อมูลต่าง ๆ รูปแบบการปฏิบัติต่าง ๆ แล้วย่อมไม่เกิดการเรียนรู้ใด ๆ ทั้งสิ้น การรับรู้แบ่งเป็น 3 ชั้นย่อย ดังนี้

2.1.1 การรับรู้ เป็นการเริ่มรู้สึก นึกคิดต่อเหตุการณ์ และได้ตั้งข้อสังเกตรับรู้ความแตกต่างของสิ่งเร้าที่มากกระทบ เช่น รับรู้ความแตกต่างของภาพ เสียง รูปร่าง เหตุการณ์ต่าง ๆ เช่น รู้ตัวว่าขณะนี้กำลังจะเรียนวิชาอะไร หรือครูกำลังจะให้ทำอะไร

2.1.2 การตั้งใจรับรู้ เป็นการเต็มใจเอาใจใส่ ฝกฝดต่อสิ่งเร้า เริ่มสะสมความรู้ ประสบการณ์ในสิ่งเร้านั้น ๆ และนำมารวมกัน หรือยอมรับเพื่อปฏิบัติแต่ยังไม่มีความคิดเห็น การประเมินหรือการตัดสินใจใด ๆ ในการเรียนการสอนใด ๆ ถ้านักเรียนตั้งใจรับรู้ก็จะรับสิ่งที่เรียนได้มากถ้านักเรียนตั้งใจน้อยก็รับได้น้อยหรือไม่ได้เลย

2.1.3 การเลือกรับรู้ เป็นการจำแนกความแตกต่างเพื่อเลือกสรรรับเฉพาะอย่าง หรือเฉพาะเรื่องที่สนใจหรือเลือกตอบเฉพาะคำถามที่สนใจ

2.2 ขั้นการตอบสนอง (Responding) เป็นพัฒนาการสูงขึ้นซึ่งต่อเนื่องมาจากขั้นที่หนึ่ง กล่าวคือ บุคคลไม่เพียงแต่รับรู้สิ่งเร้าเฉย ๆ เท่านั้น แต่เริ่มมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่ตนรับรู้ แบ่งเป็น 3 ขั้นย่อย ดังนี้

2.2.1 ยินยอมตอบสนอง เป็นความรู้สึกที่ยอมรับหรือยอมปฏิบัติตามสถานการณ์ หรือเรื่องราวที่ยินยอมปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ หรือหลักการที่ได้รับมา เช่น ในสิ่งที่เขาได้รับรู้มา เป็นการยอมทำตามด้วยความรู้สึกที่ว่าจำเป็นต้องทำตาม

2.2.2 เต็มใจตอบสนอง เป็นความรู้สึกว่าจะต้องทำตามปฏิบัติตามในกิจกรรมนั้นๆ ด้วยความสมัครใจ ในขั้นนี้บุคคลจะเริ่มอาสาที่จะทำหรือเริ่มปฏิบัติกรกับผู้อื่นหรือพยายามหลีกเลี่ยงที่จะปฏิบัติในพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้อง เช่น อาสาตอบคำถาม สมัครเข้าร่วมชุมนุมต่าง ๆ

2.2.3 พอใจตอบสนอง เป็นการตอบสนองด้วยความรู้สึกเต็มใจ พอใจต่อพฤติกรรมหรือการแสดงออกของผู้อื่นในพฤติกรรมที่พึงประสงค์ แสดงความไม่พอใจหรือขัดแย้งในสิ่งที่เป็นพฤติกรรมไม่พึงประสงค์เป็นการเลือกสรรแสดงตอบสนองต่อสิ่งเร้า เช่น ในการพัฒนาระเบียบวินัย ในขั้นนี้นักเรียนจะเริ่มพอใจต่อพฤติกรรมหรือการแสดงออกของผู้อื่นที่เกี่ยวกับความมีระเบียบวินัยหรือเริ่มมีความขัดแย้งต่อพฤติกรรมหรือการแสดงออกที่ไม่มีความมีระเบียบวินัย เป็นต้น

2.3 การเห็นคุณค่า เป็นขั้นที่บุคคลเริ่มเห็นคุณประโยชน์ของสิ่งที่เขาได้รับรู้และสิ่งที่เขาตอบสนองแล้ว โดยยอมรับว่าที่เขารับมานำมาปฏิบัติเป็นสิ่งที่มีความหมายมีประโยชน์ มีความหมายต่อเขาในสิ่งที่เป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ส่วนคุณลักษณะที่ไม่พึงประสงค์บุคคลจะเริ่มรู้สึกว่ามีประโยชน์ไม่มีความหมายไม่มีค่าต่อเขาแล้ว บุคคลจะพัฒนาถึงความรู้สึกในขั้นนี้ได้ โดยอาศัยการสะสมไว้อย่างช้า ๆ ซึ่งเป็นการเกิดขึ้นอย่างช้า ๆ ซึ่งต้องอาศัยเวลาจึงจะเป็นพฤติกรรม การเห็นคุณค่าที่มีความแน่นอนคงเส้นคงวา มีการกระทำที่สม่ำเสมอพอควร ในขั้นนี้แบ่งเป็น 3 ขั้นย่อย ดังนี้

2.3.1 การยอมรับคุณค่า เป็นการยอมรับในคุณค่าของสถานการณ์เรื่องราว เชื่อในคุณค่าของคุณลักษณะนั้น ๆ และพยายามเพิ่มพูนประสบการณ์ในเรื่องราวนั้น ๆ พยายามปฏิบัติตามบ่อยครั้ง

2.3.2 การชื่นชมในคุณค่าเป็นการยอมรับนิยม ในคุณค่าของสถานการณ์ถึงระดับที่ต้องการที่จะแสดงออกอย่างใดอย่างหนึ่ง ต้องการติดตามเข้าช่วยเหลือสนับสนุนให้ความร่วมมือในกิจกรรมที่ส่งเสริมสิ่งที่เขาเห็นด้วย

2.3.3 ยึดมั่นในคุณค่า มีความเชื่อมั่นและแน่วแน่ มีความศรัทธาในเรื่องราวนั้นว่าควรจะทำตามและพยายามหาโอกาสที่จะแสดงออกอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น เข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มหรือกิจกรรมหรือได้แจ้งชัดขบวนการกระทำที่ไม่พึงประสงค์ที่เกิดขึ้นในคุณค่าที่เขายอมรับ

2.4 การจัดระบบ (Organization) ในขั้นนี้บุคคลจะรวบรวมสิ่งที่ป็นคุณค่าไว้ในจิตใจหลายอย่างซึ่งจะทำให้เกิดระบบภายใน โดยเขาพยายามปรับตัวเองให้เข้ากับคุณลักษณะหรือพฤติกรรมที่เขายอมรับและเห็นคุณค่านั้นและพยายามพิจารณาเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างค่านิยม (Value) ที่เขาเห็นคุณค่าหลาย ๆ อย่างพร้อมกัน แล้วพยายามจัดลำดับค่านิยมต่าง ๆ ที่รับมา แล้วปรับให้เข้ากับสิ่งต่าง ๆ ที่ยอมรับนั้น ๆ แบ่งออกเป็น 2 ขั้นย่อย ดังนี้

2.4.1 การสร้างระบบคุณค่า เป็นการสรุปย่อระหว่างคุณค่าของเรื่องราวต่าง ๆ ที่บุคคลยึดมั่นเข้าด้วยกัน สร้างความเข้าใจในค่านิยมซึ่งเขาจะแสดงออกโดยการเข้ากลุ่มร่วมสร้างแนวคิด เป็นต้น

2.4.2 การจัดระบบค่านิยม เป็นการเรียงลำดับความสำคัญของสิ่งของที่มีคุณค่าต่าง ๆ แยกแยะและจัดคุณค่าต่าง ๆ ให้ผสมกลมกลืนเข้าด้วยกัน สร้างแผน สร้างกฎเกณฑ์ให้สอดคล้องกับสิ่งที่เขายอมรับ เมื่อสร้างระบบขึ้นแล้วจะนำไปใช้กับตัวเองหรือพยายามชักชวนให้ผู้อื่นยอมรับระบบนั้นด้วย

2.5 การสร้างลักษณะนิสัย เป็นการพัฒนาขั้นสูงสุดเมื่อบุคคลเริ่มต้นยอมรับสิ่งที่บุคคลเห็นว่าจัดระบบต่าง ๆ จนเข้ารูปแล้ว บุคคลจะติดกับระบบจนเป็นลักษณะเฉพาะของตัวเอง แล้วปฏิบัติหรือยึดถือต่อไปจนเกิดเป็นการแสดงออกตอบสนองในรูปแบบที่คงเส้นคงวาจัดได้ว่าเป็นลักษณะประจำตัวของเขาในที่สุด ขั้นการสร้างลักษณะนิสัยแบ่งเป็น 2 ขั้นย่อย ดังนี้

2.5.1 สร้างข้อสรุป เป็นความพยายามปรับปรุงระบบตนเองให้สมบูรณ์ตามแนวที่ตนเองต้องการ

2.5.2 กิจนิสัย เป็นการแสดงออกอย่างสม่ำเสมอจนได้รับการยอมรับอย่างเป็นทางการเฉพาะตัวของเขาซึ่งแสดงว่าได้เกิดคุณลักษณะเฉพาะนั้น ๆ ในตัวของเขาแล้ว เมื่อบุคคลได้มาจนถึงขั้นเกิดกิจนิสัยแล้วจะมีความคงเส้นคงวาของการปฏิบัติการณ์มีส่วนร่วมหรือเข้าไปจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของส่วนรวมที่สอดคล้องกับค่านิยมหรือคุณลักษณะของเขา มีการเตือนหรือเสียดสีเพื่อยืนยัน อุดมคติที่เขาเชื่อมั่นหรือยกเลิก ได้แจ้ง หลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ โดยทั่วไปจะมีปรากฏการณ์ที่เป็นที่ยอมรับของสังคมส่วนใหญ่ ได้แก่ การได้รับยกย่อง ยอมรับ รับรางวัลหรือเกียรติยศได้รับการกล่าวถึงในสังคมหรือกลุ่มชนที่เขาเป็นสมาชิก เช่นเมื่อกล่าวถึง

ความเชื่อสัตย์จะนึกถึงบุคคลในบางกลุ่มที่มีคุณลักษณะด้านนี้เป็นพิเศษจนเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป เป็นต้น

1. พฤติกรรมการเรียนรู้ด้านทักษะพิสัย เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถในการใช้กลไกทางกายและทางสมองได้สัมพันธ์กันจนสามารถใช้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายทำงานอย่างมีจุดหมาย ซึ่งแบ่งพฤติกรรมออกเป็น 7 ขั้นย่อย ดังนี้

3.1 การรับรู้ เป็นการรับรู้โดยประสาทสัมผัสเกี่ยวกับรูปธรรม เช่น วัตถุสิ่งของและนามธรรม เช่น คุณสมบัติหรือความสัมพันธ์

3.2 การเตรียมพร้อม เป็นความพร้อมทั้งทางใจ ความพร้อมทางกายและความพร้อมทางอารมณ์

3.3 การเลียนแบบ เป็นการทำตามหรือเลียนแบบ

3.4 การปฏิบัติได้ เป็นพฤติกรรมตอบสนองที่พัฒนาจนเป็นนิสัย

3.5 การตอบสนองที่ซับซ้อน เป็นการแสดงออกที่ซับซ้อนตามกระบวนการปฏิบัติอย่างไม่ลังเล และเป็นไปโดยอัตโนมัติ

3.6 การดัดแปลง เป็นขั้นที่ทดลองหาวิธีอื่นมาปฏิบัติหลังจากที่ได้ปฏิบัติวิธีเดิมจนชำนาญแล้ว เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพให้มากขึ้น

3.7 การริเริ่ม เป็นการประยุกต์สิ่งที่ได้ดัดแปลงแล้ว เพื่อให้เกิดสิ่งใหม่ขึ้น

ประเภทของการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2530, หน้า 30 - 32) กล่าวว่า การทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสามารถกระทำได้ 2 ลักษณะ คือ

1. การทดสอบแบบอิงกลุ่มหรือการวัดผลแบบอิงกลุ่ม เป็นการทดสอบหรือการสอบวัดที่เกิดจากแนวความเชื่อ ในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล ที่ว่าความสามารถของบุคคลใด ๆ ในเรื่องใดนั้น ไม่เท่ากัน บางคนมีความสามารถเด่น บางคนมีความสามารถด้อยและส่วนใหญ่จะมีความสามารถปานกลาง การกระจายความสามารถของบุคคลถ้านำมาเขียนกราฟจะมีลักษณะคล้าย ๆ โค้งรูประฆังหรือที่เรียกว่า “โค้งปกติ” ดังนั้นการทดสอบแบบนี้จึงยึดคนส่วนใหญ่เป็นหลักในการเปรียบเทียบ โดยพิจารณาคะแนนผลการทดสอบของบุคคลอื่นที่สอบด้วยข้อสอบฉบับเดียวกัน จุดมุ่งหมายของการทดสอบแบบนี้ เพื่อจะกระจายบุคคลทั้งสองกลุ่มไปตามความสามารถของแต่ละบุคคล

2. การทดสอบแบบอิงเกณฑ์หรือการวัดผลแบบอิงเกณฑ์ ยึดความเชื่อมั่น ในเรื่องการเรียนรู้เพื่อรอบรู้ กล่าวคือ ยึดหลักว่าในการเรียนการสอนนั้นจะต้องมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนทั้งหมดประสบความสำเร็จในการเรียน แม้ว่าผู้เรียนจะมีลักษณะแตกต่างกันก็ตาม แต่ทุกคนได้รับ

การส่งเสริมให้พัฒนาไปถึงขีดความสามารถสูงสุดของตน โดยอาจใช้เวลาแตกต่างกันในแต่ละบุคคล ดังนั้นการทดสอบแบบอิงเกณฑ์จึงมีการกำหนดเกณฑ์ขึ้นแล้วนำผลการสอบของแต่ละบุคคลเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ไม่ได้นำผลการสอบไปเปรียบเทียบกับบุคคลอื่น ๆ ในกลุ่ม ความสำคัญของการทดสอบนี้ จึงอยู่ที่การกำหนดเกณฑ์เป็นสำคัญ

ประโยชน์ของแบบทดสอบการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีดังนี้

1. ใช้สำรวจทั่ว ๆ ไปเกี่ยวกับตำแหน่งการเรียนในโรงเรียน เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ปกติ ทำให้เข้าใจนักเรียนได้ดีขึ้น
2. ใช้แนะแนวและประเมินค่าเกี่ยวกับการสอบได้ สอบตกของแต่ละบุคคลจุดอ่อนและจุดเด่นของแต่ละบุคคล การสอนซ่อมเสริมให้กับนักเรียนพลาด และนักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือ การปรับปรุงการสอน
3. ใช้จัดกลุ่มนักเรียนเพื่อประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอน
4. ช่วยในการวิจัยทางการศึกษา เปรียบเทียบผลการเรียนในวิชาที่สอนแตกต่างกัน โดยใช้แบบทดสอบมาตรฐานเป็นเครื่องมือวัด

คุณลักษณะของข้อสอบที่ดี

วิเชียร เกตุสิงห์ (2517, หน้า 27 - 30) กล่าวว่า การได้ทราบคุณลักษณะที่ดีของข้อสอบ ทำให้สามารถทดสอบมาตรฐานได้คืออย่างมีคุณภาพ ซึ่งคุณลักษณะที่ดีมี 10 ประการ คือ

1. มีความเที่ยง หมายถึง คุณลักษณะของข้อสอบที่สามารถวัดได้ตรงจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ ความเที่ยงตรงนี้จำแนกออกเป็นหลายชนิด คือ

1.1 ความเที่ยงตามเนื้อหา คือ ข้อสอบที่มีคำถามสอดคล้องตรงตามเนื้อหา
ในหลักสูตร

1.2 ความเที่ยงตรงโครงสร้าง หมายถึง ลักษณะของข้อสอบที่วัดสมรรถภาพ
ความเป็นจริงของสมองด้านต่าง ๆ ตรงตามที่ได้กำหนดไว้ในหลักสูตร

1.3 ความเที่ยงตามสภาพ หมายถึง ลักษณะของข้อสอบที่วัดได้ตรงสมรรถภาพ
ความเป็นจริงของเด็กขณะนั้น

1.4 ความเที่ยงตรงเชิงพยากรณ์ คือ ข้อสอบที่วัดและทำนายไว้ว่าเด็กคนใดจะเรียน
วิชาอะไรดีเพียงใดในอนาคต

2. มีความเชื่อมั่น หมายถึง แบบทดสอบที่สามารถวัดได้แน่นอนไม่เปลี่ยนแปลงการวัด
ครั้งแรกเป็นอย่างไร เมื่อวัดซ้ำอีกผลการวัดก็ยังคงเหมือนเดิม

3. มีอำนาจจำแนก คือ สามารถจำแนกเด็กเก่ง-อ่อนได้ เมื่อทดสอบแล้วบอกได้ว่าใครเก่ง ใครอ่อน อย่างไร เมื่อทดสอบแล้วปรากฏว่าเด็กเก่งมักทำถูกและเด็กอ่อนมักทำผิดสามารถแยกเด็กได้ตรงสภาพความเป็นจริง

4. มีความเป็นปรนัย ข้อสอบที่มีความเป็นปรนัยมีคุณสมบัติ 3 ประการ คือ

4.1 มีความชัดเจนในความหมายของคำถาม ทุกคนอ่านแล้วเข้าใจตรงกันว่าถามอะไร

4.2 มีความคงที่ในการตรวจให้คะแนน คือ ให้ใครตรวจได้คะแนนเหมือนกัน

4.3 มีความแจ่มชัดในการแปลความหมายของคะแนน คือ ต้องแปลคะแนนที่ได้เป็นอย่างเดียวกัน เพื่อประโยชน์ในการเปรียบเทียบ

5. มีประสิทธิภาพ คือ มีคุณสมบัติที่แสดงถึงการประหยัด เช่น ลงทุนน้อย มีราคาถูกง่ายในการดำเนินการสอบพิมพ์ข้ออ่านง่ายและให้ผลในการสอบวัดที่เที่ยงตรงและเชื่อถือได้เป็นต้น

6. มีการวัดลึกซึ้ง หมายถึง ข้อสอบที่ถามครอบคลุมพฤติกรรมหลายๆด้าน เช่น มีคำถามวัดความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประเมินค่า ไม่ถามเพียงแค่พฤติกรรมด้านความรู้ ความจำ ตามตำราเพียงอย่างเดียว เป็นต้น

7. มีความยุติธรรม หมายถึง ข้อความของข้อสอบต้องไม่มีช่องทางแนะให้เด็กฉลาดใช้ไหวพริบในการเดาได้ถูก หรือไม่เปิดโอกาสให้เด็กเกียจคร้านตอบได้ คือ ต้องเป็นข้อสอบที่ไม่ลำเอียงต่อกลุ่มหนึ่งกลุ่มใดโดยเฉพาะ

8. มีความเจาะจง คือ คำถามต้องชัดเจน ไม่คลุมเครือ ไม่ถามหลายแง่มุม

9. มีความยากง่ายพอเหมาะ ไม่ยากหรือง่ายเกินไป ถ้ามีข้อยากก็ควรมีข้อง่ายเป็นการทดแทน โดยยึดหลักว่าเมื่อดูรวม ๆ หรือโดยเฉลี่ยแล้วมีความยากปานกลาง

10. มีการกระตุ้นช่วย โดยจัดข้อสอบง่าย ๆ ไว้ในตอนแรก แล้วจึงค่อย ๆ ถามให้ยากขึ้นตามลำดับเป็นการเร้าให้เด็กเกิดความพยายามที่จะทำข้อสอบให้ได้ทั้งหมด

กระบวนการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2530, หน้า 47 - 52) ในการปฏิบัติงานได้ก็ตามหากผู้ปฏิบัติทราบกระบวนการทำงานว่ามีขั้นตอนอย่างไรและปฏิบัติไปตามขั้นตอนเหล่านั้น จึงทำให้สามารถดำเนินการไปตามเป้าหมายได้ในเรื่องการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหากผู้สร้างทราบขั้นตอนในการสร้างและปฏิบัติตามขั้นตอนจะทำให้สามารถสร้างข้อสอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้กล่าวถึงขั้นตอนในการสร้างข้อสอบ 4 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นวางแผน สิ่งที่ควรปฏิบัติในการวางแผนสร้างข้อสอบ คือ

1.1 กำหนดจุดมุ่งหมาย ในการสร้างข้อสอบทุกครั้งต้องกำหนดจุดมุ่งหมายให้ชัดเจน และแน่นอนว่าเพื่อวัตถุประสงค์ใด

1.2 กำหนดเนื้อหาและพฤติกรรมที่ต้องการวัด ในขั้นนี้หากกำหนดขอบข่ายของเนื้อหาและพฤติกรรมที่จะออกข้อสอบได้เหมาะสม จะช่วยให้ข้อสอบมีความเที่ยงตรง

1.3 กำหนดชนิดและรูปแบบของข้อสอบ ในการสอบวัดต้องเลือกใช้ชนิดและรูปแบบของข้อสอบให้เหมาะสม

1.4 กำหนดส่วนประกอบอื่น ๆ ที่จำเป็นในการออกข้อสอบและในการเลือกข้อสอบ คือ การกำหนดเวลาในการสร้างข้อสอบ บุคลากรในการสร้างข้อสอบ จำนวนข้อสอบ เวลาในการทดสอบ วิธีการตรวจ และให้คะแนนเป็นต้น

2. ขั้นเตรียมงาน เป็นการเตรียมสิ่งที่เอื้ออำนวยต่อการสร้างข้อสอบ ได้แก่ หลักสูตร หนังสือแบบเรียน ทำการวิเคราะห์หลักสูตร อุปกรณ์ในการพิมพ์ การอัดสำเนา ฯลฯ

3. ขั้นลงมือปฏิบัติ เป็นขั้นลงมือเขียนข้อสอบ ในกรณีสร้างข้อสอบนั้นทำในรูป คณะกรรมการ คณะกรรมการแบ่งงานกันเขียนข้อสอบ แล้วนัดหมายหรือมาประชุมวิเคราะห์

4. ขั้นประเมินหรือตรวจสอบคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อนำผลไปปรับปรุงข้อสอบ ข้อสอบที่สร้างขึ้นมีขั้นตอนดังนี้

4.1 ขั้นประเมินเบื้องต้น คือ การวิจารณ์ข้อสอบ โดยพิจารณาในประเด็นต่อไปนี้ คือ

4.1.1 ข้อคำถามวัด วัดในสิ่งที่ต้องการวัดหรือไม่

4.1.2 ข้อคำถามชัดเจนเข้าใจตรงกันหรือไม่

4.1.3 ข้อคำถามมีคำตอบที่แน่นอนมีคำตอบเดียวหรือไม่

4.1.4 ข้อคำถามในภาษาที่รัดกุม เหมาะสมกับระดับชั้นของนักเรียนหรือไม่

ในกรณีเป็นข้อสอบเลือกตอบ พิจารณาว่าตัวลงเหมาะสมหรือไม่ เช่น เรียงลำดับเนื้อหาเรียงจากง่ายไปหายาก และการเรียงตัวเลือกในแต่ละข้อเหมาะสมสวยงามหรือไม่ เป็นต้น

4.2 ขั้นตรวจสอบคุณภาพหลังการทดสอบ ข้อสอบที่ผ่านการวิเคราะห์ และปรับปรุงแก้ไขแล้วนำไปพิมพ์เพื่อนำไปทดลอง (Try Out) เมื่อนำไปทดลองแล้วนำมาตรวจให้คะแนนและตรวจสอบคุณภาพ โดยพิจารณาในเรื่องต่อไปนี้

4.2.1 ความยากง่ายของข้อสอบ

4.2.2 อำนาจจำแนกของข้อสอบ

4.2.3 ค่าความเที่ยง

4.2.4 หาค่าสถิติพื้นฐานของข้อสอบ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย

สรุปได้ว่า การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นพฤติกรรมหรือความสามารถของบุคคลที่เกิดจากการเรียนการสอนเป็นพฤติกรรมที่พัฒนามาจากการฝึกอบรมสั่งสอนโดยตรงอันประกอบด้วยพฤติกรรม 7 ด้าน คือ ความรู้ ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า ดังนั้น ในการจัดการเรียนการสอนและการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ควรให้ครอบคลุมพฤติกรรมทั้ง 5 ด้าน

1. ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
2. จุดมุ่งหมายของการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
3. ประเภทของการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
4. คุณลักษณะของข้อสอบที่ดี
5. กระบวนการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องหนังสืออ่านเพิ่มเติม

สายสุนีย์ หนูแสง (2546, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาผลสัมฤทธิ์และความคิดวิเคราะห์ เรื่อง เศรษฐศาสตร์ในชีวิตประจำวันกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ที่สอนโดยวิธีการสืบสวนสอบสวน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนนวมินทราชูทิศ กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบสืบสวนสอบสวนสูงกว่าผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

สุมาลี วัฒนวงศ์ (2548, บทคัดย่อ) สร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมวิชาวิทยาศาสตร์เรื่อง พืชสมุนไพรที่น่าสนใจ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดสระบุรี ผลการวิจัยพบว่า การสำรวจข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับพืชสมุนไพรในท้องถิ่นที่ใช้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ และรูปแบบของหนังสือที่เหมาะสมในการสร้าง ได้ข้อมูลที่สามารถนำไปใช้ในการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมวิชาวิทยาศาสตร์เรื่อง พืชสมุนไพรที่น่าสนใจได้มีคุณภาพอยู่ในระดับดี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการอ่านสูงกว่าก่อนการอ่านร้อยละ 80 และนักเรียนมีเจตคติต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้นอยู่ในระดับดี

กิตติยา กิตติมงคล (2551, หน้า 89) พัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมวิชาภาษาไทย เรื่อง ประเพณีไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 86.10/85.30 เป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เรียนด้วยหนังสืออ่านเพิ่มเติมหลังการเรียนสูงกว่าก่อนการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .1

สุกฤษีร์ จรัสศรีสุนทร (2551, หน้า 108) ได้พัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องการอนุรักษ์มรดกโลกทางวัฒนธรรมของไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 93.91/84.83 นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนด้วยหนังสืออ่านสูงกว่าก่อนเรียน และนักเรียนมีความตระหนักต่อการอนุรักษ์มรดกโลกทางวัฒนธรรมของไทยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน นักเรียนมีความพึงพอใจต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติมในระดับมากที่สุด

สุธีรา ทับเกตุ (2551, บทคัดย่อ) ได้พัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเรื่อง “ประวัติเมืองปราจีน” สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า ได้หนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง “ประวัติศาสตร์เมืองระยอง” สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ขนาด 8×10 นิ้ว จำนวน 30 หน้า และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทางการอ่านก่อนและหลังอ่านหนังสือเพิ่มเติมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยหลังอ่านหนังสือมีคะแนนสูงกว่าก่อนอ่านหนังสือ การศึกษาเจตคติต่อประวัติศาสตร์จังหวัดปราจีนบุรีหลังการอ่านหนังสืออ่านเพิ่มเติม พบว่านักเรียนมีเจตคติต่อประวัติศาสตร์จังหวัดปราจีนบุรีอยู่ในระดับ ($\bar{X} = 4.03$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

โสภา สุขวิทยาภรณ์ (2551, บทคัดย่อ) ได้พัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมสาระภูมิปัญญาท้องถิ่น วิชาสังคมศึกษา เรื่อง “เรื่องเล่าจากผู้เฒ่าวังตะเคียน” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า ผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมมีความเหมาะสมในระดับมาก เมื่อ นำหนังสืออ่านเพิ่มเติมไปหาประสิทธิภาพ พบว่า มีประสิทธิภาพ 83.80/79.87 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียน โดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมสาระภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่อง “เรื่องเล่าจากผู้เฒ่าวังตะเคียน” สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

สุกัญญา ชาวผ่อง (2552, บทคัดย่อ) ได้สร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่นแผ่นดินสมุทรปราการ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดสมุทรปราการ ผลการวิจัยพบว่า เมื่อประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญโดยภาพรวมของหนังสืออ่านเพิ่มเติมความเหมาะสมอยู่ในระดับคุณภาพ จากเหตุผลดังกล่าว ทำให้ผู้เรียนที่เรียนด้วยหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่นแผ่นดินสมุทรปราการ มีผลการเรียนหลังการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

อาจกล่าวโดยรวมว่าการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมและสนับสนุนกระบวนการเรียนการสอน ส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน และยังช่วยยกระดับผลสัมฤทธิ์ให้กับผู้เรียนและเป็นสิ่งที่กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการให้การสนับสนุนและส่งเสริมให้ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง สร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เพื่อนำมาใช้ในโรงเรียนต่อไป